

Can. Pamph. base 942

THE YEMENITE MS. OF MEGILLA

(IN THE LIBRARY OF COLUMBIA UNIVERSITY)

CRITICALLY EXAMINED AND EDITED

BY

JULIUS J. PRICE

TORONTO

PRESS OF L. ROSENBERG, 36 LUDLOW ST., NEW YORK CITY.

1916

THE YEMENITE MS. OF MEGILLA

(IN THE LIBRARY OF COLUMBIA UNIVERSITY)

CRITICALLY EXAMINED AND EDITED

BY

JULIUS J. PRICE

TORONTO

PRESS OF L. ROSENBERG, 36 LUDLOW ST., NEW YORK CITY.

1916

Bm499

.2

P75

1916

TO THE MEMORY OF MY TEACHER
PROFESSOR SOLOMON SCHECHTER
IS THIS WORK REVERENTLY DEDICATED.

TABLE OF CONTENTS

	PAGE
Preface	V
Introduction.....	VII
Notes.....	XII
Chapter I.....	1
Chapter II	23
Chapter III.....	34
Chapter IV.....	47

---

rea
of
Ale
rem

last
Taln
follo
colla
text
tion
vera

Prof

at C
resul
stud
the c
to th
to be
of so

gloss
is use

PREFACE

GE
V
II
II
1
3
4
7

The author while a student at the Jewish Theological Seminary read the introduction of his doctor's thesis on the Yemenite manuscript of Pesahim (the property of Columbia University), to Professor Alexander Marx, who suggested that it might be well to collate the remaining Talmudic Yemenite¹⁾ manuscripts then in the Columbia Library.

In as much as the attention of the learned world has within the last quarter of a century been focused upon the earliest versions of the Talmud, the author while a Student at Columbia University decided to follow up Dr. Marx's suggestion and employed his leisure hours in the collation of this work in order to throw further light upon the current text of the Talmud. This was attained by comparing the Bomberg edition of Megilla with the Yemenite text of the tract as well as with several other MSS. quoted in the following pages.

Permission for the use of the Columbia MS. was granted by Prof. Gottheil under whom the author edited the MS. of Pesahim.

Owing to the unsettled conditions in the world today, the authorities at Columbia University refused to send the MS. to Canada, and as a result the author found it impossible to complete the work begun as a student. Reluctant to publish this unfinished tract, but realising that the dawn of peace was yet far below the horizon, the author gave way to the earnest entreaties of a Canadian Maecenas and allowed this work to be published with the daring hope, that his meagre results might be of some use to Talmudic scholars.

At the suggestion of Dr. Marx the author has omitted innumerable glosses which he varified in Rashi. The pagination of the Bomberg edition is used, yet the order of chapters are similar to those of the MS.

---

1) See Student's Annual Jewish Theological Seminary of America New York 1914. pp. 248—258.

In conclusion the author wishes to express his gratitude to Professors Marx and Gottheil, to the former for his kindness in suggesting that the work be undertaken, to the latter for permission to use the MS. in question. The author also desires to acknowledge his indebtedness to Mr. Frederick W. Erb, supervisor of the Loan Dept. of Columbia University for the many courtesies shown him in connection with the present work, as well as to the Publication Committee of Student's Annual of the Jewish Theological Seminary of America for permission to reproduce the second chapter of this tract. Lastly he wishes to thank Miss Florence Cooper for her kindness in recopying his results for press.

J. J. P.

Toronto, Sept. 1915.

vis
of
wo
Ne
att
had
Tal
coll
and
in t
to
in 1
stu
thei

scri
Pes
Mo'

at t
.j2N
van
of C
is P
all
as f
5N'

ימחול לי על כל מה ששניתי וטעיתי ונרעתי והוספתי ונסחר מעיני כדכת' שניאות
 מי יבין מנסתרות נקיני' להתם הפשע ולכלות הרשע ולקרב הישע אמן ואמן חדש
 מרחשון שנת אחתנ"ח לשטרות במדינת צנעא.

"This is ended. And blessed be the Helper, who bestoweth upon us
 happy life, peace, and all good, Amen, Amen. A poor and miserable scribe
 [am I], David, a reader in the synagogue, son of Meoded, (may the
 spirit of God guide him), son of Saadia, (may he rest in Paradise), son
 of Joseph (may his soul be bound to God), who is known as אלדש"אל.
 May God forgive me for all in which I have erred or mistook, diminished
 or added, and for what was concealed from my sight; as it is written,
 'who can understand his errors? Cleanse thou me from secret faults'
 Ps. XIX:13. To consume transgression and to annihilate wickedness, and
 to bring near salvation. Amen, Amen. The month of Mar-Cheshwan, the
 year 1858, according to the era of contracts (Sel. 1546) in the province
 of Sanaa.

From the subscriptions we learn (a) that the scribe's name was
 David ben Meoded ben Saadia ben Joseph, (b) that he was a reader in
 the synagogue, (c) that the date of the manuscript is Mar-Cheshwan,
 1858 (Sel. 1546), and (d) that it was written in Sanaa.

Still another subscription, written partly in Arabic and partly in
 Aramaic, which Professor Gottheil has translated at the end of Dr.
 Margolis's little pamphlet reads as follows: 5 "Was present and recog-
 nises us binding Musa ibn Said, that he has bought this portion of the
 Gemara from Abraham as-Sudi, its price being three Qurush. [The sale]
 was completed in the presence of the witnesses in the year two thousand
 and one, in the city as-Sud, which is situated by the lake called Ahsan.
 This happened on the eighteenth day of the month Tebeth. We witness
 and attest [it].

Musa berabh Zecharyah(??) Halevy.

Nathan ben Shemarya "אלעזריא".

The MS. of Megilla which we have here examined is included in the volume which contains Mo'ed Kāṭon and Zebahim, and is to be found on pp. 1a—33a. The MS. is written on yellow paper (11, 2x8, 2 inches of which 9x5, 8 is written over by the text.) The outer and lower margins are wider than the inner and upper ones. The number of lines on each page is thirty five. At the lower right hand corner of each leaf of the MS. is written the first word of the next page, just as in the printed edition of the Talmud.

The marginal notes sometimes cover all the available space on the margin. Although in Mo'ed Kāṭon the marginal notes as a rule are written in Arabic, in our text they are always written in Hebrew. They are always introduced by the words בערוך (in the 'Arukh, or רבתי ז"ל (May the memory of my teachers be for a blessing). In the marginal notes and corrections two hand may be distinguished, one evidently that of the scribe himself. All the notes beginning with the words בערוך I have verified in the 'Arukh. Several notes introduced by the words רבתי ז"ל I have verified with comparatively slight changes in spelling in Alfasi.

On the margin are found also a number of passages which the first scribe originally overlooked and which he must have inserted latter.

On the whole the MS. seems to have been written very carefully. It contains only a few dittographies and mistakes which are of minor importance. We notice however, some inverted expressions and many transposed passages. These fortunately however, do not impar the meaning of the text.

I have found in the manuscript a few explanatory passages fulfilling that purpose which the Talmudic commentary of Rashi does at the present time.

A careful examination of the text will reveal the fact that several text corrections are in a later hand, and in brown ink. The corrections by

a second scribe were made for the purpose of making the text read in accordance with the printed edition of the Talmud. In two cases, however the second scribe was in error, the original reading being correct.

SCRIBAL PECULIARITIES.

The script of our manuscript is the Yemen Rabbinical script. One notes, however, following peculiarities. 1) The Šin is always pointed, in contrast to the usage in the MS. of Mo'ed Kāton, which I have also examined, where the Šin sometimes pointed and sometimes not. 2) The words נמרא and מתניתין are always written in large script, and likewise in several cases the entire Mishna, as well as the voces memoriales (סימנים).

GRAMMATICAL PECULIARITIES.

The MS. does not seem to have any striking grammatical peculiarities. There are however some difference which are worthy of notice: 1) The MS. C. always uses the emphatic form סלקא דעתא in preference to the regular form plus the suffix, סלקא דעתא. 2) Whenever the printed edition usually uses לימא the MS. C. uses the form נימא. 3) The Aramaic abs. Plu. ending is always used in preference to the regular Hebrew ending of the printed edition. 4) The MS. C. invariably substitutes a ד for a י. 5) In a number of cases the MS. C. uses the plural forms of nouns which the printed edition uses the the singular form. 6) Where the MS. C. is usually deffectiva, the Bomberg is plene and vice versa. 7) There is a frequent interchanging of prepositions.

QUOTATIONS FROM THE BIBLE.

In quoting from the Bible, the MS. C. differs both from the printed edition and from the other MSS. The MS. C. differs from the edition of the Talmud, in so far as it gives the entire Biblical verse, where the printed edition quotes only the essential parts of the verse. Although in other MSS., quotations from Scripture are usually very inaccurate our

MS.,
in the
this t
and n
is sup
calize
where
tensiv
Bible
I
other
Dikdu
in que
writte
Germa
Britis
the la
The f
codes

Fr
of the
charac
contai

MS., in every case but one, agrees with the wording of the Bible, and in the one exception the difference is not a serious one. It appears from this that the scribe copied all scriptural quotations direct from the Bible and not from the Talmudic MS. which he had before him. This conclusion is supported by the fact that the verses are always vocalized, — and vocalized, too, as they are in the Bible, except in one case וְלִחְבֵּרֶךְ וְלִחְבֵּרוֹהֶךְ where the Babylonian punctuation is used. Other differences are the extensive use of the פתח and the use of the matres lectiones where the Bible in our printed edition omits them.

I have here collated the first three chapters of Megilla with four other MSS. (the variations of which are given by Rabbincvitz in his *Dikduki Sophrim*, and the second Venice edition of 1538). The four MSS. in question are the Munich MS. (Cod. Hebr. 95) of the entire Talmud written in France in 1369; and the Munich MS. (Cod. Hebr. 140-141) of German or French origin; the Oxford MS. Op. Add., foll. 23; and a London British Museum MS. The fourth chapter of the Yemenite MS. owing to the lack of time and books was compared only with the Bomberg edition. The following letters will be used for the four named MSS. and other codes used:

Munich MS. 1 = M.

Munich MS 2 = M'.

Hananel = Han.

London MS. = L.

Oxford MS. = O.

Alfasi = A.

Asheri = A'.

Rashi = R.

From the number of disagreements of the C. C. MS. with any one of the above sources, we may safely conclude as to its independent character. We notice that it gives a fuller version of the text, and contains readings not found in any of the other sources.

NOTES

1) This Introduction has been taken from the introductory page of the author's thesis for his Ph. D. degree.

2) *Comp. J. Sappir 'Eben Sappir* vol. I p. 53a

3) *Comp. A. Neubauer, J. Q. R.* vol. III p. 614.

4) Prof. Margolis of Dropsie College has originally examined the tract of Megilla and embodied his results in pamphlet form. *Comp. Max Margolis. the Colmbia Ms. of Me Ghilla* N. Y. 1892.

5) Yomtob Semach; *Une Mission de l'Alliance au Yemen* Paris 1910 p. 58.

6) The author edited this *Masechtah* for his Doctor's thesis, which was accepted in Oct. 1913 by the Semitic Dept. of Columbia University. Owing to the war however he has been unable to print his results which are now in the possession of Prof. Gottheil.

7) The author has also edited this *Masechtah* which is now in press with the *Druglin Buchdruckerei* of Leipzig, but which they are unable to send him owing to the war.

8) The author shortly hopes to publish the first three chapters of this tract.

21

22)

18)

23)

24)

24)

25)

26)

26)

27)

28)

□

31)

31)

32)

33)

39)

Chapter I.

ב ^a	Bomberg	C. C. Ms.
2)	המוקפין	המוקפות
18)	לקמן חכמים להיות מקדימין	לקמן דאיתמר אמר ר' חנינה חכמים: שיהיו מקדימין.
23)	תקנינהו	תקינו
24)	ארבעה	תקינו ארבעה
24)	תקון: אתו	הוא דתקון: היכי אתו
25)	ועקרי תקנתא	עקרי תקנתא
26)	כולהו	
26)	רב שמן בר אבא	רב שמן בר זבדא
27)	תיקנו להם	תיקנו להם חכמים Han. M. O.
28)	מאי זמניהם זמנים טובא: לא בזמנו של זה: אימא זמנים טובא זמניהם דומיה דזמנים:	ולא זמנו של זה M'. O. : אימא זמניהם טובא: זמניהם דומיא דזמנם
31)	לכל היא ולא צריך לרבויי ה"ל שלש עשר זמן	לכל היא: צריך לרבויי הכי נמי זמן
31)	ולא יעבור כתיב	אמ' קרא ולא יעבור A. A'. M.
32)	ולא צריך לרבויי	ולא צריך לרבויי פי' רב אחא: שלשה עשר זמן קהילה לכל היא: שנ' A'. N. T. יקהלו היהודים בעריהם ולא צריך למכתב דהוא יום תענית שמתכנסין בו ישראל לתענית
33)	ולא יעבור כתיב	אמ' קרא ולא יעבור M.
39)	אלא בזמנה	אלא בזמנה: פר' מסתכל כלומ' הואיל ועיניהם של עניים נשואות למקרא מנלה כשיחנו להם מעות: אין קורין אותה אלא בזמנה A. Han.

Bomberg	C. C. Ms.	
בב	פי' אחר כלומר יראו אומות העולם שישאל עושין מועדים הרבה לכל עיר ועיר ואינן ביום אחד ויאמרו אין דתם אחת ונמצו ישראל בסכנה: לפיכך אין עושין אותו אלא יום אחד בזמן הזה:	2) 3) 4)
3) מקום	במקום M.	4)
6) דאיכ' דתני לה בר' יהודה	דאיכא דתאני לה בר' יהודה: ואיכא דתאני לה בר יהודה.	8) 9)
10) מוקפין כלל כלל לא: ולא ישראל נינהו	מוקפות הומה כלל כלל לא ניקרו: אטו מוקפות חומה לאו ישראל נינהו	13) 13)
11) פרוז' בארביסר מוקפין:	מוקפות חומה	15)
16) אמ' קרא	אמ' רבא אמ' קרא	15)
17) זכירה לעשייה	זכירה לעשייה: מה עשייה זמנו של זה לאו זמנו של זה: אף זכירה זמנו של זה לאו זמנו של זה:	16) 25) 25)
18) כרכין	אף כרכים	26)
22) מוקפת חוטה מימות יהושע	פרוים דהתם מוקפות חומה דידהו L. מימות יהושע	
23) בן קרחא לא אמ' כתנא דידך:	בן קרחא מאי טעמא לא אמ' כתנא דידן	29)
25) פרוז' פרוז' הכי קאמ' אלא שושן דעבד' כמאן: לא כפרוים ולא כמוקפין	פרוז' פרוז' אלא לאו הכי קא אמרינן שושן דעבדה כמאן:	32) 33)
30) אמר לך ר' יהושע בן קרחה	אמ' ר' יהושע	34)
31) למה לי: אלא קרא לדרשא הוא דאתא: וכדרכי יהושע בן לוי הוא דאתא דאמ'	למאי אתא M. אלא כולה לדרשא הוא דאתא: הא דר' יהושע בן לוי דאמ'	35) 35)
32) עד כמה	ועד כמה	36)
33) לטבריה מיל	לטבריה והינו מיל	37)
33) צופים אמרים: ותיסברא והכתיב	צופים אמרום: צופים ולא משה: והא כתי':	40)

Bomberg

C. C. Ms.

:a

פי' :		אין מהוה הוה	אלא מיהו הוה
שישר		ותקינן	ואמרום M.
ועיר	2)	פתוחין באמצע תיבה	פתוחין בראש תיבה ובאמצע תיבה
אחת	3)	סוף סוף אלה המצות	סוף סוף איכתי אלה המצוות
עושין	4)	עתיד לחדש	רשאי לחדש
במקו	4)	תרגום	והתרגום
דאיכ	8)	ונזדעזעה	באותה שעה M. נזדעזעה
דתאו	9)	ואמר	ואמר רבונו של עולם O.
מוקפ	13)	נלוי וידוע לפניך שלא לכבודי	ולא M. לכבודי
אטו	13)	אבא	בית אבא עתייתי M.
מוקפ	15)	שלא	כדי M. שלא
אמ'	15)	ועוד	
זכירו	16)	שכחום	אלא M. שכחום
לאו	25)	מאי שנא	ומאי שנא
לאו	25)	לא אזדעזעה: ואדנביא אזדעזעא:	לא מזדעזעא ארעא: ואדנביאי אזדעזעא:
אף ו	26)	דאורייתא מיפרשא מילתא: דנביאי	אדאורייתא מיפרשין מילי: אדנביאי איכא
פרזיו		איכא מילי דמיפרשן ואיכא מילי	דמסתמן
L. כ		דמסתמן	
בן קו		ביומא ההוא	בעידנא L. M' ההוא
פרזי	29)	ומלאכי	ומלאכי ומאחר לא האזו
שושן	32)	דאיהו חזא	דאיהו לאו חזא
אמ'	34)	לא חזא	לא חזו מיד
למא	35)	מאי תקנתיה ליקרי קרית שמע	מאי תקנתיה: דאי איכא אינש ליזיל
הוא	35)	ארבע גרמידי	גביה, ואי מרחק לקרא קרית שמע
ועד	36)	לדרשה	ארבע אמות M. וליקרא
לטב	37)	דאמ' רב יהודה אמ' רב: כהני	לדרשה הוא דאתיא
צופי		בעבודתן	איתמר M. נמי אמ' רב יהודה אמ' שמואל:
כתי'	40)	מעבוד'	כהנים בעבודתם פי' עבודת הקרבן
			השתא

	Bomberg	C. C. Ms.
		M. מיבעיא: למימרה
40)	לא כל שכן	משקרי: אמר אביי M'. O. נמירא
43)	משקרי; נמירא	ביתלם פ' הקים המשכן באותו הלילה
43)	ביתלם	ולא הקריבו; ונאסרו ישר' באותו הלילה בתשמיש
44)	עתה באתי	עתה באתי: פ' בשביל ביטול תורה באתי
44	בחוך העמק	בחוך העם וכת' וילך יהושע בלילה ההוא בחוך העמק Tos.
גב		
1)	שלן	שהלך: ונימרי שכל זמן שארון ושכינה ¹ שרוין שלא במקומן: ישראל אסורין בתשמיש המטה M'. O.
3)	הא דרבים: והא דיחיד	הא דיחיד והא דרבים ² דרבים חמור ויחיד קל במעבודה ופורים
7)	בזה וזה אבל לא מקוננות	בזה וזה לא מקוננות
9)	כל שכן	ואין צריך לומר
11)	קל	קל מעבודת ופורים R. עבודה ותלמוד תורה תלמוד תורה ועבודה שתי מניחות ³ מנלה ומצוה אחת אימן תלמוד תורה ומת מצוה: פ' מטבלין ת"ל תורה והוא חמור מעבודה ובעין לשמוע מ"ק מיגל
15)	מת מצוה עדיף מדתניא	מת מצוה מדתנן
21)	לאחותו	לאחות
24)	הי מנייהו עדיף	איזה מהן M. עדיף
27)	מת מצוה עדיף דאמ' מר	
30)	סמוך אע"פ שאינו נר': נר' אע"פ שאינו סמוך	נראה אע"פ שאינו סמוך: סמוך אע"פ שאינו נראה

¹ פ' חוין למשכן ישראל

² פ' ת"ל תורה חמור כמו שכל ישראל

³ Corrected by second scribe שתי מצוות

Bomberg

C. C. Ms.

מיבעיא	34)	שיושבת בנחל	דיחבא בנחל סימן
משקרי			כרך שהוקף: בעשרה: חרב: לוד: נשים:
ביתלם			שואלות: ושונות
ולא הו	38)	אע"ג דמיקלעי ליה מעצמ'	ואע"ג דאתו לה מעלמא Han.
בתשמי	40)	אשר לו חומה	אשר לו חומה לצמיתות
עתה ב	דא		
בתוך ו	6)	א' ר' אלעזר	אלא O. אמ' ר' אלעזר
בתוך ו	7)	חרוב	ואיחריב ¹
שהלך:	8)	שפצנת'	ושפצינהו ²
שריון	10)	מכלל דערים הו מעיקרא	דתניא וידבר משה את מועדי יי אל בני
בתשמי	14)	דתניא משה תיקן	ישראל A. M. מצותן שיהיו קורין כל
הא די			אחד ואחד בזמנו: ותניא
ויחיד ג	18)	מהו דתימא	סלקא דעתא אמינא M.
בוה ובו	20)	את המנילה בלילה: ולשנותה ביום	את המנילה ביום: ולשנותה בלילה
ואין צו	22)	בלילה	באורתא
קל מע	27)	ביראה	ביראה אמ' ר' אלעזר M.
תורה ר	31)	להיות	שיהו L.
מנלה ו	דב		
תלמוד	7)	מיום הכניסה	אלא מיום הכניסה
תורה ו	10)	ואי סלקא דעתך: משום דאין נכנסין	ואי אמרת: משום הללו דאין נכנסין
מ"ק מי		בשני ובחמישי מפסדי להו לכרכין:	ניפסדינהו לכרכים: אלא אי את אמר
מת מצ		לא תימא כדי שיספקו מים ומזון:	הכי את אמר חכמים היקלו על הכפרים
לאחות		אלא אימא מפני	שיהו מקדימין ליום הכניסה מפני:
איזה מ	16	בשני בשבת	בשני
נראה :	17)	מאי שנא רישא דנקיט	מאי שנא מעיקרא M.
שאינו	18)	ומי שנא סיפא	ומאי שנא הכא M.

¹ Inserted by a second scribe הם דמאמתם וצאלה הם.

² Inserted by a second scribe.

Bomberg		C. C. Ms.	
21)	מתני' מני' אי רבי' אי רבי יוסי'	A, M'. 'ר' יוסי: או 'ר' מני מתניתין: אי 'ר' מאי היא	17)
	מאי רבי		18)
27)	לא ידחו	לא ידחו	21)
28)	למוקפין	למקפות חומה	23)
28)	למוקפין	למקפות חומה	23)
29)	שאני הכא דלא אפשר	הני מילי איכי דאפשר: הכא דלא אפשר	23)
31)	ואימא בכל שנה ושנה	ואימא	23)
33)	מוקפין וכפרי'	כפרים ומוקפות חומה	24)
33)	אין מוקפין קודמין לעירור'	אומר M. O. אני לא שיקדימו מוקפות חומה לעיררות	24)
36)	מאי טעמה דר' יוסי	'ר' יוסי מאי טעמא L. M.	
38)	עירות לא דחינן ליום הכניסה	לא ידחו עירות ממקומן	28)
40)	הכי השתא התם זמנם שבת היא: והואיל דנדחו ידחו: והכא זמנם ערב שבת	הכא ערב שבת זמנם	27)
41)	אמ' ר' הונה		27)
42)	דעברי	דזמניהו	28)
42)	אלא כל הנדחה ידחה	אלא הכי קאמ': כל הנדחין ידחו	29)
43)	מיהא מנילה בשבת לא קרינן	מיהא כל בשבת לא קרינן	29)
43)	ובתקיעת שופר		30)
44)	וילך	מי שאינו בקי וילך	31)
	והיינו טעמא דשופר והיינו טעמא דלולב	והיינו טעמיה דלולב והיינו טעמיה דשופר	31)
46)	אף על פי שאמרו		23)
	הא		23)
1)	שמחה	שמחה עצמה לא תהיו	ה
2)	שלא בזמנה בעשרה	שלא בזמנה: אין קורין אותה אלא בעשרה	2)
10)	אלא: מאי ערב שבת	ומאי ערב שבת	5)
11)	דאמ' הואיל ונדרחו עירות ממקומן.	דאמ' כל הנדחין	9)
			11)

Bomberg

C. C. Ms.

מני כ	17)	בהספד	בספד
ר' מז	18)	מקום	במקום
לא ש	21)	ולא יעבור	ולא יעבור: ואמ' ר' אבא אמר שמואל
למקפ			דאמ' קרא ולא יעבור
למקפ	23)	ר' אבא	ר' אחא M.
הני כ	23)	שאין מחשבין	שאין אתה מונה
ואימז	23)	אתה מחשב	L. אתה מונה
כפרין	24)	אתה מחשב	L. אתה מונה
אומר	24)	ותשע' באב וחניגה והקהל מאחרין	ותשעה באב פורענותא היא ואקדומי
חומה		ולא מקדימין: תשע' באב אקדומי	פורענותא לא מקדימין M.
ר' יון		פורענות' לא מקדמי	
לא יו	28)	דאכתי	איכתי
הכא	27)	מאחרין לה	דחין לה M.
	27)	זמן	כל זמן
	27)	מאי היא	מאי קאמ'
דומני	28)	מני	ומני
אלא	29)	דתנן	דתנן בית שמאי אומ'
מיהא	29)	ביום טוב	
	30)	כל זמן	וכל זמן
	31)	והולך	
מי ש	31)	את כל הרגל כולו ויום טוב האחרון	את כל הרגל: עד יום טוב האחרון
והינו	23)	דחד יומא מאחרין	דחד יומא הוא: אפילו הכי מאחרין
	23)	מודין	ומודים
	23)	שאם חל עצרת להיות בשבת	שאם חל בשבת
		b	
שמח	2)	תשעה באב ולא הודו לו	תשעה באב ממקומה: וליה הודו לו
שלא			חכמים O. Tos.
בעשו	5)	השבת	שבת
ומאי	9)	מלמד	כלומר
דאמ'	11)	אלא	

THE COLUMBIA COLLEGE MS. OF MEGILLA

Bomberg		C. C. Ms.		
14)	ומי פשיטא ליה	O.	ומי פשיטא מילתא	5)
16)	בטבריא	M.	מנילתא	13)
19)	וכי פשיט' ליה מי שרי	M.	וכי פשיטא ליה בתמיסר: בארביסר	15)
			מישרי	18)
20)	את יום ארבע עשר ואת יום חמש'		ארביסר ותמיסר פוריא	18)
	עשר יומא פוריא			19)
23)	הני מילי בהספד ובתענית	L. M'. O.	תרנמא: אהספד ותענית	19)
35)	לההוא נברא		לההוא נברא בפוריא	20)
25)	שדי		M. M'.	20)
25)	בפוריא			21)
26)	בר יומיה הוה		בר יומיה הוה ולישמתייה שמותי: כיון דלא	22)
			צמח כיתאניה הינו שמתא	24)
27)	אפילו תימא ביומיה הספד		אפילו תימא ר' בר יומיה M. נטע: הספד	24)
31)	איסור הוה		איסור היה ותניא דברים המותרים	25)
			ואחרים נהנו בהן איסור אי אתה רשאי	25)
			להתירן בפניהם	25)
31)	לעולם נהוג			27)
35)	קרי		קרא מנילתא M.	27)
36)	מוקפת חומה		אי מוקפת חומה	30)
36)	או לא ;		או אינו מוקפת חומה מימות יהושע	31)
			בן נון M.	32)
41)	וחני לא מינלי		וחני מיכסו M.	ז
41)	ששום דהני מיננו		דהני מאני מאויבים M.	:
42)	לא מיננו		לא מיננו מאויבים M.	ז
42)	מיגניא		M.	35)
42)	אי מוקפת חומה מימות יהושע		אניני מננא מאויבים M.	
	בן נון היא אי לא			37)
43)	בבית בנימן			37)
1a.				43)
3)	משום			43)

Bomberg

C. C. Ms.

ומי פ	5)	דמתיקי פירא בקלא דכינרי	M. O. משום דממתקא פירותיה ככינרא
מנילו	13)	רקת	רקת אלא אמ' ריש לקיש
וכי פ	15)	שמה צפורי	שמה צפורי: אמ' רב פפא
מישר	18)	מה טעם משום	מה טעם זבולון עם חרף נפש' למות
ארבי	18)	נתת להם שדות וכרמים	נתתה ארצות
	19)	נתת	נתתה
חרגט	19)	נתת	נתתה
לההו	20)	ארצות	שדות וכרמים
זרע .	20)	אמר לו בולן	אמ' לו חייך M' הכל
	21)	ותני	ותאני
בר יז	22)	סימן זה יהא לך כל הנוטל	אמ' M. לסימן זה יהא בידך M. שכל הנוטל
צמח	24)	והא הויא	והא איכא M'
אפיל	24)	מילתא	
איסו	25)	ריש לקיש	רבא בר בר חנא
ואחו	25)	זבת	ארץ זבת
להת	25)	ששה עשר מיל על ששה עשר מיל	שתיסר מילי אשתיסר מיל
	27)	זבת	ארץ זבת
קרא	27)	דכל ארעא דישראל	דכולה ארץ ישראל
אי כ	30)	חקועה	
או	31)	ונצחום	M. M. O. P' ונכדיה
בן נו	32)	והסירותי דמין מפיו זה בי' במיא	
וחני		שלהן ושיקוציו מבין שיניו וזה בין	
דהנ		גליא שלהן ונשאר גם הו' לאלהינו:	
לא		אלו בתי כנסין ובתי מדרשו' שבאדום	
אני	35)	וקרקסיות שבאדום שעתידין	וקרסאות שלהן שעתידין: סימן לשם
			יותן מאויי יגע רשע: L.
	37)	דמרבי בה	דמוקמי בה
	37)	דמוקמי מינה מלכי	דמרבונה מלכי
	43)	יותן עשו	יותן רשע זה M. M'
	43)	אמ' לו	אמ' לו הקב"ה M'

Bomberg	C. C. Ms.	
43) אמ' לו בארץ נכוחות יעול	אמ' לו הלא מכבד הורין הוא: אמ' לו בארץ נכוחות יעול: עתיד הוא לפשוט את ידיו בבית המקדש: אמ' לו השפיע לו טובה בעולם הזה ובל יראה נאות ידי לעתיד לבא	28) 29) 29) 29)
1b		
3) בנרממי' של אדום	בנרממיא	
4) ובכל יומא נפקא הני לאפי הני ומקטיל חד מניהו	כל יומא נפקין לחרובי עלמא: פגעו הני בהני והני בהני ומיקטל חד מיהני וחד מיהני M.	30) 31) 32)
6) מלכא	אחרנא O. P.	34)
7) אל תאמין	אל תאמן בו M. O.	35)
9) הני מילי	והני מילי	36)
10) ולדברי תורה לא אמרן אלא לחדודי	ובדברי תורה נמי לא אמינא אלא לחדודי	37)
20) ותניא	וכן אמ'	38)
21) בעולם הזה	בעולם הזה: שני עוזבי תורה יהללו ושומרי תורה יתגרו במ	38) 38)
23) לא קשיא הא במילי דידי: הא במילי דשמאי: ואיבעי' אימא הא והא במילי דידיה: ולא קשיא הא בצדיק נמור	לא קשיא הא בצדיק נמור	38) 38) 39)
25) דאמ' רב הונא מאי דכתי'	שנ'	40)
26) צדיק ממנו בולע	אמ' רב הונא צדיק ממנו בולע	40) ;
26) ואיבעי' אימ' שעה	אי בעית אימא הא והא בצדיק נמור: ולא קשיא הא במילי דידיה: הא במילי דשמאי: ואיבעית אימא הא והא במילי דשמאי: שעה O.	45) 1a 1) 2) 2)
27) שלש	תלת	
27) עכ שלש	אתלת	
27) ויש בה שלש מאות וששי' וחמשה שווקי'	ותלת מאה ושחין וחמישה שוקיאית בה שווקי'	

Bomberg

C. C. Ms.

28) ששה עשר מיל על ששח עשר מיל	שיתסר מילי
29) והדר בה אע"פ שלא נולד שם והנולד בה אע"פ שלא דר בה	והנולד בו אע"פ שלא דרבו נ"א נתרבא והדר בה אע"פ שלא נולד בו
29) יש בנו	יש בתוכו
29) וכל אחד אחד חמש מאות חלונות מעלין	וכל אחד ואחד מהן יש בו המש מאות חלונות של מעלה
30) צידו אחד ים וצדו אחד הרי'	צדה אחת ימי צדה אחת הרים
31) קרא	קראו
32) קריאת המגילה	מקרא מגילה A. A'. M. R.
34) בר יוסי	בר יוסי משום רבי זכריה בן הקצב M.
35) אף קורין אותה באדר השני	אין קורין אותה אלא באדר השני
36) שאסורין	שאסורין ¹
37) לכתחילה בשני	סדר פרשיות נמי לכתחילה בשני
38) סבר	אומ'
38) אפילו	
38) אי קרו בראשון קרו בשני	אע"ג דקארו בראשון קראו בשני נמי O.
38) מני	מני מתניתין
38) קשיא מתנו'	קשיא מתנות לאביונים M.
39) נמי	אף
40) מתני'	
40) אמר ר' חייא בר אבין אמ' ר' יוחנן	אמ' ר' אבא אמ' ר' חייא בר אשי M. O.
45) נאולה לנאולה	נאולה לנאולה ²
1a	
1) כל שנה ושנה	כל שנה
2) דאי מבכל שנה ושנה	דאי כתיב כל שנה ושנה
2) כי קושין קא משמע לן שינית ואי	כי קושין: כת' שינית ואי כת' שינית
אשמעינן השינית הוה אמינא	הוה אמינא

פ. כן בנפלת אפיס שהיא הלכה למעשה בשני הימים ¹

פ. גאולת ניסן שהיא יציאת מצרים לגאולת ממות לחיים ²

אמ'
בארץ
את י
לו ט
ידי ל'
בנרמ
כל יו
בהני
מיהני
אחרני
אל ר
והני
וברבו
וכן א
בעולו
ושומ
לא כ

שני'
אמ'
אי ו
ולא
דשמ
דשמ
תלח
אתל
ותלו

Bomberg	C. C. Ms.	
4) ובשני: קא משמע לן בכלל שנה ושנה	ובשני קרינן M. כת' כל שנה ושנה	40
6) לכדרב שמואל בר יהודה דאמ' רב	כדרב יהודה אמ' שמואל דאמ' רב	
שמואל בר יהודה	L. M'. O. שמואל	42
8) בכל עולם כולו	קבועה בכל עולם M'.	
8) אמ' רב שמו' בר יהודה שלחה	ואמ' רב יהודה אמ' שמואל שלחה	1)
11) לבין האומות		
11) כתובה אני על דברי הימים למלכי	כתובה ומונחת M. על ספר M. דברי	
מדי ופרס	הימים דכת' הלוא הם כתובים על	
	דברי הימים ונז':	5.
14) זוגא חלופי	זוא חלופי מחלפי	7.
15) כתבונ לדרות	כתבונ בספר M.	8
17) עד שמצאו לו מקרא כתיב בתורה	ולא קבועה עד שמצאו לה M. מקרא מן	11)
	התורה O.	11)
18) כתב זאת מה שכתב כאן ובמשנה	כתוב מה שכת' כאן; זאת מה שכת'	12)
תורה	במשנה תורה M'.	14)
30) מאי ואמר	ואמ'	18)
33) רבי מאיר .... ויודע הדבר למרדכי	רבי יוסי בר דורמסקית: ויודע הדבר	18)
רבי יוסי בן דורמסקית	למרדכי: ר' מאיר	20)
35) אמ' שמואל הואי התם הוה אמינא	אמר רב יהודה אמר שמואל M. כי הואי	22)
מילתא	אלמלא הואי התם: אמרי מילתא	25)
37) סברא הוד: דלא הוה איניש דחשיב	סברא הוא מדלא M. הוה ליה למלכא	25)
למלכא כוותיה והאי כי קא מפיש	דעדיף מיניה: כי קא מפיש ואמ' טובא	26)
טובא ואמר		27)
38) דאמר מלמד	דאמ' ר' אלעזר המודעי מלמד	
39) והא דרבי מאיר דילמא כרבי חייא	אי מדר' יוסי בר דורמסקית: דלמא כר'	
בר אבא דאמ' בנתן ותרש שני	חייא בר אבא: אי מדר' מאיר דלמא	32)
טרסיים היו והא דרבי יוסי בן	פריסטקא שדור אלא M. דשמואל	
דורמסקאית דלמא פריסתקי שדור:		
דשמואל		

	Bomberg	C. C. Ms.
ובשני כדרו	40) אמ' רבינא	אמ' רבינא ואיתמא רב נחמן בר יצחק L. M. O.
יהודה קבועי ואמ'	42) לאיש אחר זן 1) ומשלוח מנות איש לרעהו ומתנות לאביונים	L. M. M'. O. R. לאדם אחר ומתנות לאביונים: הדר M'. שדר ליה כוליה עגלה ¹ תילתא ותילתא גרבי דחמרא M'. שלח ליה קיימתה בנו רבינו ומשלוח מנות איש לרעהו
כתוב הימין	5) מלא טסקת	מלא טסקא ²
דברי זוא ח	7) דפילפתא	פרפילתא ³
כתבו ולא ק	8) אמר מר אנא	אמ' מר: דידי עדינא מדידיה: דאנא לפרא ⁴
התורו	11) קהרה ובישולא	הך בישולא
כתוב במשנ	12) ובעאי למיכס צעא אבתרה	ובעיי למיכסיה לכסא בתרא
ואמ'	14) ולא ידע	ולא ידעין
רבי	18) ורבי זירא	ור' זעירא
למרד	18) עברו	עבוד
אמר	20) למחר בעא רחמיו	בעא רחמי עילויה
אלמו	22) לא בכל שעתא ושעתא	ליתי מר לישלם M'. לא כל שעתא ולא אתו רבנן לבי מדרשא
סברא	25) ולא אתו רבנן	מאי טעמא מאחר
דעדיון	25) מאי טעמא	רבנן האידינא אמ' ליה
דאמ'	26) רבנן	ולא סבר לה מר להא דרבא
אי מ	26) לא שמיע ליה למר הא	ידי חובתו מאי מעמא ימי משתה ושמחה
חייא	27) ידי חובתו אמ' ליה אמר רבא הכי	כתיב L. M. M'. O. אמ' ליה הכי אמ' ר' אבא: אמ' ליה אין
פריס	32) ואירך	ור' יהודה

1. ש' שלושי לבסו

2. ש' כלכלה

3. ש' טרפלי

4. ש' שבאירי

Bomberg

C. C. Ms.

33)	כאן במכשיו	לא קשיא M. כאן במכשירין	30)
39)	ביון שלקה	משלקה M: O. זה	34)
40)	אמר רבא: תנינא: אין בין יום הכפורי' לשבת	אמ' רב אדה בר אהבה: M' אף אנן נמי תנינא אין בין שבת ליום הכפורים	35)
42)	אמר רב נחמן	איכא דאמרי אמר רבא L. M. M' בר בר חנא אמר ר' יצחק הלוקין עליו חבריו על ר' חנניה בן נמליאל: אמ' רבא אמרי בי רבי: אף אנן נמי תנינן אין בין יום השבת ליום הכפורים אלא שזה זדונו בידי אדם וזה בהכרת זאם איתה אידי ואידי בידי אדם הוא אמ' רב נחמן בר יצחק הא מני L. M'.	36)
43)	חייב כריתות	כל חייב כריתות	6)
43)	חייב כריתות	כל חייב כריתות	6)
44)	זה עיקר	והכי קאמר זה עיקר	7)
44)	בהיכרת	M. M' בידי שמים	9)
	חא		9)
3)	הא לענין כילים	אבל כלים	11)
4)	ואמאר		12)
5)	רבא		17)
6)	דאמר ויתור	רב אדא בר אהבה L. M. דתניא ר' אלעזר אומ' אפילו ויתור M.	18)
10)	איזהו נדר: האו' איזו היא נדבה	איזהו נדר: ואיזה הוא נדבה: L. M.	20)
13)	נדבו' מתו או ננבבה או אברו	נדר האומר ונדבה	21)
14)	באחריותן	נדבה M. מתה או ננבבה	22)
18)	דטעין אכתפיה דמי	באחריותה	
20)	לענין משכב	דדארי ליה אכתפיה דאמי	2)
21)	מנהני מילי: דתנו רבנן	לענין טומאת משכב	5)
29)	הא כיצד	מני: סימאי Han.	6)
30)	שלוש	הא כאיזה צד	6)
		שלוש ראיות	6)

Bomberg

C. C. Ms.

	שתיים	ראה שתיים
לא קי	לא ידענא	הוה אמינא L. M. M' לא דדענא
משלק	וכי יטהר	לדרשה הוא דאתא: האי M'. O. וכי יטהר
אמ' ו		
תנינא	מאי דרשת בית ההוא מיבעי	למא לי ההוא מיבעי
איכא	ולא מזובו וננעו	L. M'. O. מזובו ולא מננעו
בר ו	מזובו וספר	מזובו וספר: מקצת זובו M. וספר
חברי	והללא הן הוא ומה מצורע אם	
רבא	מטמא משכב ומשב לא והא טעון	
אין	ספירה	
שזה		
אית		
רב	אמ' ליה	אמ' ליה מסתברא
כל	לישתוק	אם בן O. נשתוק
כל	האי מיבעי לי מזובו ולא מננעו	האי מזובו M. מיבעי לי: מזובו ולא מננעו
והב	מוסגר	מוסגר
ביד	מוחלט	מוחלט
	לענין שילוח	לענין שילוח ולטמוי בביאה זה וזה שווין
אב	טהור	מאי וטהר
רב	מי שצרתו	הכי נמי M. M' מי שצרתו
דר	וכי תימא הכי נמי והא קתני	והתנן
אי	אמר ליה ימי כל ימי	אמ' ליה אי כת' ימי כדאמרת: השתא דכת' כל ימי
נד	מאי טעמא לא דקתני	נמי נבעי M'. וכי תימא הכי נמי והא דתנן
נד	אמר אביי	אמ' ליה אביי ואי תימא רב כהנא
בו		
ד		
ל	מאי איריא	אי הכי M. מאי איריא
כ	דהא קתני	נמי לא L. M. דהא תנן
ד	אשורית	כתב אשורית
י	אלא לא קשיא	אלא אידי ואידי בנופין שלנו: ולא קשיא

ba

	Bomberg	C. C. Ms.	
7)	אי רשב"ג הא איל יונוי'	אי רבן שמעון בן גמליאל עד שיכתבנו	
11)	איכא בשלמא תורה איכא ינר שהדותא: אלא הכי מאי תרנו' איכ': אלא לא קשיא כאן במנלה כאן בספרים	כתב אשורית. M' והא איכא כתב יונית איכא: אלא לא קשיא כאן בספרים כאן במנלה	34) 34) 37)
14)	שכתבו מקרא איכא אמר רב פפא	שכתבו מקרא איכא בשלמא תורה איכא ינר שהדותא: תניא חכא מאי תרנום שכתבו מקרא איכא: אמר רבא	37) 37) 39)
19)	יונת	שיכתבו יונית התירו	40)
21)	אסר	אסר: הא בכל לישון קא אמ':	41)
24)	ומשום מעשה דתלמי המלך	משום מעשה שהיו	
25)	שבינס	שלקח	
26)	והכניסן	והושיבם. M. M'. O.	
31)	והסכימי כולן לדעת אח'	והסכימה דעת כולן לדעת אחת	
33)	בראו ולא כתבו בראם	בראם	5)
38)	דאטוטי	דאטוטי	11) 21)
טב			
6)	שם אשתו	שמה	24)
9)	ואמר רבי יוחנן	ואמ' ר' אבהוא M. אמר ר' יוחנן	28)
11)	ואימא	אי הכי M.	31)
12)	היינו טעמיה דכתיב	היינו טעמא דרבן שמעון בן גמליאל: אמר קרא M.	1)
14)	בשמן	בשמן	
17)	מתניתין	Gemara Begins	2
19)	וחכמים אומ' אינו מביא	הא לענין פרים הכפורים ועשירית האיפה זה וזה שווין; מתניתין	3) 3)
22)	ת"ל חמישיח	ולא הוה לו חכמים ת"ל הכהן M.	4)
23)	דלא כר' מאיר מאי אימא סיפא	דלא כר' מאיר מאי טעמא דר' מאיר	5)

	Bomberg	C. C. Ms.
אי ר		דתניא משיח אין לי אלא משוח בשמן
כתב		המשחה מרובה בבגדים מנין ת"ל
איכא		הכהן במאי איקמתה דלא כר' מאיר
במני		אימא סיפא
	34) כהן גדול	לכהן M. גדול
	34) כהן הדיוט	לכהן M. הדיוט
שכת	37) רב יוסף אמ' ר' היא	אמ' רב חסדא אין רישא רבנן וסיפא
איכז		ר' מאיר ר' יוסף אמ' היא
תרנו	37) במה	במה
שיכו		כעין פסחים חובות שקבוע להן זמן
אסר	39) כעין פסחי' מני	מתניתין מני
משו	40) לא הקריבו	לא הקריבו באהל מועד שבמדבר
ישלק		ושבנגל
והוש	41) זמן	זמן התורה
והסו	a.	
ברא	5) לשעתה	לשעבר
דאב	11) ומאי טעמא	אלא מאי טעמא M.
	21) אוכלין	ואוכלין
שמו	24) מכלל דרב	מאי לאו Han. הנחות הבח 2 מכלל דר'
ואמ	28) אלא כי הני תנאי דתניא	אלא הא דתניא
אי ו	31) בלבד היו	בלבד מנו M'. L. O.
היינ	b	
אמו	1) אמרי לא צריכי לקדושי אלא מצאו	בעינן למימר לקמן דלא צריכי קידושי
בשו		אלא אימא M. מצאו
	2) בידך	
הא	3) הללו	כולם
זה ו	3) בה	בהם
ולא	4) קשיא דרבי ישמעאל אדרבי ישמעאל	
ת"ל		איבעית אימא תרי תאניי
דלז	5) הא רבי אלעזר	חד מניהו M. ר' אלעזר

Bomberg	C. C. Ms.	
7) אמר רבי לוי	ר' לוי	27)
16) הא שכיב	אע"פ כן	27)
17) והכתיב ויהי כאשר ראה יעקב את רחל והא כתיב ויהי ערב ויהי בקר יום אחד והאיכא ישני והאיכא שלישי והאיכא טובא אמר רב אשי כל ויהי	ויהי ערב ויהי בקר והאיכא ויהי ויהי טובא דשבקינהו אלא M. אמ' רב אשי ויהי	
19) אינו אלא	ודאי L. P.	34)
19) ויהי בימי אחשורוש	ויהי בימי אמרפל עשו מלחמה	34)
20) ויהי בימי אמרפל	ויהי בימי אחז בן יותם על רצין מלך ארם	35)
20) ויהי בימי אחז ויהי בימי יהויקים	ויהי בימי יהויקים בן יאשיהו מלך יהודה וג' ראיתי את הארץ והנה תהו ובהו ויהי בימי אחשורות היה המן לצאת	35) 36) 38) 38)
22) ויוצאה	שכיסתה פניה	38)
23) דכסתא פניה	ואמ' ר' אלעזר M. M. O. P: שכיסתה פניה	38) 39)
23) ולא הוה ידע לה זכתה	מלכים מנא לן M'. P'. מדוד	43)
24) מלכים מדוד	נביאים מנא לן M'. P'.	א 2)
24) נביאי'	אמוין	3)
24) מסורת בדינו מאבות' אמוין	ואמ' ר' לוי ואיתימא ר' יונתן: M	
24) ואמ' ר' לוי	מאנשי כנסת הגדולה Han.	
25) מאבותינו	מן המדה שנ' ולפני הדבר עשרים אמה ארך ועשרים אמה רחב ועשרים אמה קומתו L. ותניא נמי הכי	4) 5) 9)
25) מין המדה תניא נמי הכי	וכתיב ולפני הדבר עשרים אמה אורך וכתיב כנף הכרוב האחד חמש אמות וכנף הכרוב האחד חמש אמו'	12) 12) דכי וחה

Bomberg

C. C. Ms.

ר' ל	27)	אלא לאו	בנס היה עומד יונתן קם תחת שמואל
אע"ו	27)	בנס היה עומד	יהושע ש"ש בכה הטוב פדה כסאו בדם
ויהי			עבדיו הניף הרביב יונתן זכר שמע ארי
טובו			עזר אצלו נחמן לולי רבא צדיק
אשי			מתן גוי איש אלהים סימן
ודא	34)	יעלה הדם זו אסתר	תעלה M' אסתר
ויהי	34)	לשם זו מקרא מגילה	לשם אלו פורים O. P'
ויהי	35)	אילו ימי פורים	לא יכרות זה מקרא מגילה O. P'
ארו	35)	בן לוי	בן חנניה L. O.
ויהי	36)	חדי הקדוש הוא	ומיחדו הקב"ה
וג'	38)	רבי יונתן	ר' שמואל בר נחמני אמ' ר' יונתן M.
ביכ	38)	ביקשו	באותה שעה O. P' ביקשו
לצו	38)	שירה אמ' הקדוש ברוך הוא	שירה לפני הקב"ה M. O. אמ' להן M. O.
שב			הקב"ה
ואני	38)	שירה	שירה לפני M.
פני	39)	אמ' רב אלעזר	אמר ר' יוסי ב"ר חנניה
מל	43)	ממנה	משם
נב	a		
אכ	2)	רבי חיינא בר פפא	רב הנן בר פפא
וא	3)	באש ובמים באש בימי נבוכדנצר	באש ובמים ותוציאנו לרויה M. O.
מז			הרכבת אנוש לראשינו באנו באש בימי
מן			נבוכדנצר (נ"א כשדים)
או	4)	בימי המן	בימי מרדכי (נ"א המן) ואסתר
קו	5)	וראו את ישועת אלהינו	
	9)	שאוכלין ושותין כדוב	M' O. שאוכלין ושותין כדב
	12)	בתורה	בתורה כויכול
	12)	ישמח העם ובשביל רשע יאנח עם	ישמח עם זה מרדכי דכת' ומרדכי יצא
		ברבות צדיקים ישמח העם זה מרדכי	מלפני המלך כלבוש מלכות וגו' והעיר
		ואסתר דכתוב והעיר שושן צהלה ושמחה	שושן צהלה ושמחה Han.

Bomberg	C. C. Ms.	
18) וויי והיא הרא דכתיב	וי היה נתקיים מה ישבת' P. (הנהות הב"ח)	15)
20) לכלותם בימי המן להפר בריתי אתם	לכלותם להפר בריתי אתם בימי המן	16)
M. רומיים		
22) וחשמונאי ובניו ומתתיה כהן גדול	ומתתיה בן יוחנן הכהן הגדול וחשמונאי	19)
לכלותם	ובניו	20)
24) יכולה לשלוט	O. P. שולטת	
24) רב חייא	ר' חייא בר אבא L.	21)
26) החריב	נבוכדנצר M. חחריב	22)
28) ור' יוחנן אמר	ור' חנניה אומ'	30)
ור' חנניה	ור' יוחנן M.	
28) שהכל נעשו רשין	שנעשו הכל M. רשים	
30) מתחילתו ועד סופו אבררם	מתחילתו ועד סופו הוא עשו אבי אדום	35)
	Han. M'. הוא ברשעו מתחלתו ועד סופו	36)
	אברם	
32) אצל	לפני	38)
32) שגדול ממנו בתורה	שגדול ממנו בתורה ללמוד תורה M.	39)
32) אצל	לפני	39)
32) בחכמ'	ללמוד תורה דא' הוא אחשורוש הוא	40)
	רישהון דכל יהודא	42)
33) איניש דחשיב למלכא כוותייה	דלא איכא M. דחשיב כותיה	42)
34) ולא הוה חזי למלכות	לא הוה חזוי	
35) מסוף העולם ועד סופו	על כל העולם כולו Han. L. M. P.	1)
40) ואלו הן		1)
ב"א		4)
1) מלכותין	מלכותיו רבא אשמדא וטרעיה	6)
2) והדיוט	והדיוט וחולא M.	8)
3) שלמא מילתא אחרתי	שאני Han. M. M'. שלמא דמילתא	9)
	Han. M. M'. יתירתא	14)
6) הא איכא	הא הויא	17)
9) הא איכא שבע דלא מלך עליהו	הא הויא שבע בלא היא מליך עליהו	

Bomberg

C. C. Ms.

- 15) חשב וטעה אנה חשיבנא
 16) אפקד אתכם וכתיב למלאות לחורבות ירושלם שבעים שנה
 19) אפיק
 20) ונביכדנצר מנלן דארבעין וחמש שנין מלך
 21) ב"ט נלו גלות יהויכ'
 22) לנבוכדנצר
 30) אמר השתא ודאי תו לא מיפרקי
 35) מיטעא טעי אנה חשיבנא ולא טעינא
 36) מאי לבב לנלות בבל כמה בצירין תמני חשיב ועייל חילופייהו
 38) וחמש דדריוש וכורש
 39) שבעין
 39) אמר השתא ודאי
 40) בא
 42) בצירין
 42) למיבני
 א"ב
 1) שנה אחרת
 1) ועמד
 4) לפקידה בעלמא
 6) וכי
 8) ויקבץ גליותי
 9) אמר רבא
 14) דאיבעי ליה לקרובי בני מאתיה
 17) על אותו רשע אם כן

- מנא וטעה אנה מנינא Han. O. P'
 אפקד אתכם מאי לבבל למלכות בבל Han.
 מיד אפיק
 ארבעין וחמש לנבוכדנצר מנא לן
 ונלו בתשע עשרא
 למלכות Han. M. נבוכדנצר
 בין דחוא דמלו שבעין שנין ולא איפרוק
 אמר מדלא איפרוק השתא חולא
 מיפרק Han.
 מנא וטעא אנה מנינא Han.
 לנלות בבל כמה בצרין תמני עייל תמני
 M. חילופייהו
 ותלת דדריוש ותלת דכורש
 שבעין שנין Han. L. M.
 אמ' מדהשתא לא איפרוק
 אתא
 בצרין נ"א פישא
 לא יבנוי M. M'. O.
 שנה אחת היתה Han. L. (הנהות הב"ח)
 עלה
 לפקידה בעלמא ולא לנאולה
 אטו Han. L. M.
 והוא יקבץ גליותי
 אמר רב חסדא M.
 לבני מאתיה איבעי לקרובי Han. L. M'.
 על אותו רשע דכת' עשה המלך לכל העם
 הנמצאים בשושן הבירה ונו' ואין עם

Bomberg

C. C. Ms.

		אלא ישראל דכתיב עם זו יצרתי לי וגו'
		אמ' לדים M. אם כן
18)	אמר אתה	אמר לנו Han. M'. O. P' אתה
22)	החזיקתן בנינה ולא החזיקתן עד שהכניסן לבית והחזיקתן	חושבן L. M. בננה ולא החזיקתן עד שהכניסן לביתן
25)	מלת לבנה הציע להם	מלת לבנה הציע להם
25)	על גלילי כסף ועמודי שיש	

1
31)

32)

33)

34)

34)

34)

37)

38)

r

1)

8)

18)

18)

20)

21)

24)

26)

Chapter II.

	Bomberg	C. C. Ms.
	ז"א	
31)	עשייה כתיבה	[עשייה] M'. O. [הוא] L. M'. O. דכתיבה התם
32)	הימים: אלא	הימים האלה ככתבם וכזמנם
33)	איתקש זכירה לעשייה	
34)	ובתפילה	[וכן] Han. L. M. M. O. בתפלה
34)	רבה אמ' דכת'	[אמר רבא דאמ'] A. A'. L. M. O. קרא
34)	ועד מבואו	עד מבוא מהלל שם יי' [כשם שאי אפשר לשמש לזרוח למפרע מן המערב למזרח] A. A'. Han. O. כן אין קורין הלל למפרע
37)	קריאת שמע	L. M. M'. O. [מנא לן] קריאת שמע וכן הלכה
38)	בכל לשון	בכל לשון
	ז"ב	
1)	ורבנן אמ' טעמא	ורבנן אמרי
8)	מדברים הדברים	[נפקא ליה] L. M. M'. מדברים הדברים
18)	ביבנה	
18)	אמר ר' יוחנן ואמרי לה במתניתא תנא	[אמר ר' ירמיה ואיתימא ר' חייא בר אבא] A'. M. M'. ואמרי לה במתניתא
20)	ובהם כמה נביאים	ועמהם כמה נביאים
21)	שאומר	שאומרין
24)	שנאמר	ת"ל
26)	שנאמר	דכת'

Bomberg	C. C. Ms.	
30) כי ירבה לסלוח	כי ירבה לסלוח [אלמא בתר תשובה סליחה] L. M. M'. O. היא	ח
32) כת'	כת' החם	4)
32) בתר סליחה היא והכתיב	בתר סליחה [אלא] L. M. M'. O. הא כתיב	5)
33) ההוא לאו רפואה דתחלואים היא אלא רפואה דסליחה היא	ההוא רפואה לאו דחלואים היא: אלא ההוא רפואה דסליחה היא ובתר רפואה דסליחה לימא רפואה דחלואים דכת' הסולח לכל עונכי הרופא לכל תחלואיכי	
34) אמר רבא מתוך עתידי	[אמר ר' חייא בר אבא] L. M. M'. O. מתוך [שישראל] L. M. M'. O. עתידין	
35) קבועה בשביעית	קבועה בשביעית ובשביעית מתפרקין	10)
36) דנאולה היא	דנאולה היא [ואתחלתה] L. M'. O. [דנאולה] M. מיהא בשביעית הויא	
36) אמר רבי אחא	אמר ר' אחא [ואיתמא ר' לוי] L. M. M'. O.	
38) ודוד כי אמרה בתשיעית אמרה	ודוד כי אמרה בפרשה תשיעית אמרה: ואם תאמר עשירית הוא אשריולמה רגשו חדא פרשתא היא	14)
39) דכת'	שנ'	
39) כי קירבו לבוא	כי קירבו לבוא: אלמא קיבון גליות הוא בעת ברכת שנים הוא	18)
40) וכיון שנעשה דין מן הרשעים	וכיון שנעשה דין ברשעים	
42) וכולל נירי הצדק עם הצדיקים שנאמר	וכולל נרים עם הצדיקים דכת'	19)
43) והיכן מתרוממות קרנם בירושלים שנאמר שאלו שלום ירושלים ישליו אוהביך אחר ישובו בני ישראל ובקשו את ה' אלקיהם ואת דוד מלכם	והיכן מתרוממות [קרנות הצדיקים] L. M. M'. O. בירושלים שנ' [ודרשו את שלום העיר] M. M'. [אשר הגלית אתכם שמה והת ללו בעדה אל י"י כי בשלומה יהיה לכם שלום] M'. O. וכיון שבאו לירושלים בא דוד שנ' אחר ישובו בני ישראל ובקשו את י"י אלקיהם ואת דוד מלכם	20)
		20)
		21)
		22)
		23)
		24)

Bomberg

C. C. Ms.

מ"א	שנאמר זבח תודה יכבד	שנ' זובח תודה יכבדנני
4)	יכבדנני	[וירד מעשות ולימרה מקמי עבודה] L. M'. O. P. אי כת' לעשות כדקאמרת השתא דכת' מעשות שמה מינה בתר עבודה: ולומרה בתר עבודה מקמי הודאה הא כת' זובח תודה יכבדנני ומאי חזית
5)	וירד מעשות החטאת והעול' והשלמי' אימא קודם עבודה לא סלקא דעתך דכתיב וירד מעשות החטאת ונומר מי כתיב לעשות מעשות החטאת כתיב ולימרה אחר העבודה לא סלקא דעתך דכת' זובח תודה מאי חזית	[וברכה דהקב"ה שלום הוא] L. M. M'. O. דכת' י"י [עז לעמו יתן י"י יברך] M. את עמו בשלום מכאן ואילך in line 10 to וכי מאחר From in line 12 is wanting in the C. C. Ms.
10)	ברכה דהקדוש ברוך הוא שלום שנא' ה' יברך את עמו בשלום	אמר רבי יוחנן ואמרי לה [אמ' ר' חייא בר אבא אמר ר' יוחנן ואמרי לה אמ' ר' אבהו אמ' ר' אלעזר] L. M. כל המספר בשבחו של הקב"ה
14)	אמר רבי יוחנן המספר בשבחו של הקדוש ברוך הוא	דכתיב לך דומיה תהלה אלקים בציון סמא דמילתא משתוקא
18)	דכתיב לך דומיה תהלה סמא דכולא משתוקא	וכת' התם כתיב זאת [ההיא זכירה דהתם ממאי דקרייה היא וממאי דהאי זכירה קריאה היא] M. M'. O. אימא עיוני בעלמא הוא
19)	וכתיב התם כתב זאת	[דתניא] L. M. M'. O.
20)	וממאי דהאי זכירה קריאה היא דלמא עיוני בעלמא	קראה תרנום היינו על פה אלא דכתיבה
20)	דכתיב	בכל לשון לא יצא והדר תני אבל קורין אותה ללועזות בלעז הא אמרת [אמר ר' זירא שכתובה בלעז וכן אמ' ר'
21)	קראה תרנום היינו על פה	
22)	לא צריכה דכתיבה	
23)	והא אמרת יקראה בכל לשון	
24)	אמר רבי אחא אמר רבי אלעזר שכתובה בלעז	

Bomberg

C. C. Ms.

		אחה אמ' רבי אלעזר שכתובה בלעזו	
		L. M. M'. O.	7)
		From דאי סלקא דעתך to line 27	9)
		beginning with מיתבי is wanting in	11)
		the C. C. Ms.	12)
28)	אלא להא ניפטים ניפטים	אלא [להא דתניא] L. ניפטים לניפטים	
28)	עילמית לעילמית יונית	עילמית לעילמים מדיח למדיים יונית	
30)	כי איתמר דרב ושמואל בעלסא	[אלא מתניתין כבביתא] R. דרב ושמואל	
	איתמר	בעלמא איתמר הכי איתמר	22)
33)	ולימרו	ולימא	
35)	מידי דהוה אנשים ועמי הארץ	[אמר ראבא] M'. O. מידי דהוה אנשים	23)
		ועם הארץ	
35)	אטו אנן דאחשתרונים בני הרמכים	אטו אנן ידעינן דאחשתרונים בני הרמכים	
	מי ידעינן אלא מצות קריאת	מאן אנון אלא מצות קריאת המנלה	27)
		ופרסומי ניסא הכי נמי מצות קריאת	
		המנלה	29)
		Mishna ז' l. 9	29)
	על הספר ובדיו	על העור ובדיו	
37)	קראה סירונין	קראה סירונין	
37)	דהו עיילי פסקי פסקי לבי ר'	דהו קא עיילי פסקי פסקי	
38)	מאי חלונגונ	מאי לנלונות O. M'.	30)
39)	עד מתי אתה מפור חלונגונך	עד מתי מיפור לנלונך	31)
40)	אמר ליה	ליתא	
		From l. 40 מאי to l. 42 ומעטתיה is	
		wanting in the C. C. Ms.	
43)	שקולי טאטיתא וטאטי ביתא	שקיל טאטך וטאטי ביתך	
	ביח		
1)	משום רבי יהודה	ר' יהודה	33)
2)	כולה חוזר לראש אמר רב יוסף	כולה חוזר לראש אמ' ליה [אבא] M.	36)

Bomberg

C. C. Ms.

	הלכה ברבי מונא שאמר משום ר'		
	יהודה אמר ליה אביי		
7)	אמר רבי אבא		
9)	ושמואל אמר אין הלכה בר' מונא		M. [שאמ' משום ר' יהודה]
11)	אמר רב		[אמ' ר' ירמיה] M. אמ' רב
12)	ושמואל אמר מונה		שאמ' משום ר' יהודה איכא דאמרי אמ'
			ר' אבא אמ' ר' ירמיה בר אבא אמ' רב
			הלכה בר' מינא ושמואל אמר הלכה בר'
			מינא ושמע מיניה
22)	מיתבי: היו בה אותיות מטושטשות		[ורמינהו] O. M. M'. היו בה אותיות
			מטושטשות
23)	ואם לאו פסולה לא קשיא הא בכולה		ואם לאו פסולה וליטעמיד תקשי לך
			קראה על פה לא אלא לא קשיא הא
			בכולה
27)	ואחר כך אקרא חציה		[ואחזור ואקרא חציה הראשון] A. Han.
			L. M. M'. O.
29)	דקרו ליה		[כגון] A. Han. L. M'. O. דקאמרו ליה
29)	היה דורשה כותבה		היה כותבה ודורשה
	אי דקא מסדר פסוקא פסוקא		[אילימא] L. M. M'. O. דקא מסדר
			פיסוקא
	וכתיב לה כי כיון		וכתיב לה כי כיון
30)	אלא		ואלה
31)	וקרי ליה ומי יצא		וקרי ליה
	וכתיב ליה		וכתיב ליה נימא מסייעא ליה לרבא בר
			בד חנא דאמר רבא בר בר חנא אמר
			ר' יוחנן אסור לכתוב אות אחת שלא
			מן הכתב אלא דחוי פסוקא פסוקא
			מיספרא וכתיב ליה:
33)	אות אחת		[אפלו] L. M'. O. אות אחת
36)	דמיקיים ביה		דאיקיים ביה

אחה
' O.
e 27
ig inאלא
עילמ
[אלא]
בעלכ
ולימו:
[אמו]
ועם
אמו
מאן
ופרכ
המנעל ו
קרא
דהו
מאי
עד
לית
ו is
Ms.שק
ר'
כול

Bomberg	C. C. Ms.
36) אמר ליה רמא בר חמא לרבי ירמיה מדפתי	אמר ליה [ר' אמי בר ברכיה] M'. לר' ירמיה מדפתי
38) שתיכתב על פיך	להיכתב [מפיך] L. M'. O.
39) שתיכתב על פיך מכלל דמיושרין הן אצלו	להיכתב מפיך מכלל דמיושרים הם [דברי תורה] M. אצלו [כר' מאיר] M.
43) קנקנתום א"ט	קלקנסתום
3) על הספר	העור על הספר
4) מנלן אתיא כתיבה כתיבה	מנא לן [אמר רבא] M. אתיא כתיבה כתיבה
15) אבל אין עתיד	אבל [אם] A. אין עתיד
18) מכדי כתיב היהודים הפרזים למה לי למיכתב היושבים בערי הפרוזות	מכדי כתיב היהודים הפרזים [היושבים] O. [בערי הפרוזות למא לי] M'. O.
21) מנלן סבר הוא מדפרוז בן יומו קרוי פרוז מוקף בן יומן קרוי מוקף	מנא לן דפרוז בן יומו [נקרא] L. M. M'. O. פרוז מוקף בן יומו נקרא מוקף
24) האי כבני העיר למיקרי ורבנן הוא דאקילו על הכפרים: כדי שיספיקו מים ומזון לאחיהם שבכרכים	האי דינה כבני העיר בעי מקרא [ורבנן] הוא דתקיננו ליה יום הכניסה] L. M'. O.
26) בדוכתיה	במקומו
30) אלא לאו בן כפר ולא תירוצי מתרצת תני קורא עמהן	אלא לאו בן כפר [וקא תני בן כך ובין כך קורא במקומו] L. M'. O. ולא תירוצי מתרצת תריין נמי קורא עמהן אמ' רבא מנא אמינא לה דכת' ככתבם וכלשונם וכתיבת ישראל הוא אותיות שלנו ויש מפרשים אשורית שעלה עמהם פירוש שהוא לשון שהביאו מאשור לפי שבשנלו ישראל היה להם כתב עברית והוא שנושאים ונותנים ושולחים שליחות בו שאין בו קדושה וכתב הקדש שכתוב בו התורה והנביאים בלבד וראו נביאים

Bomberg

C. C. Ms.

אמר
ירמיו
להינ
להינ
תורו
קלקו

העו
מנא
כתו
אבל
מכו
O.

מנא
פרו
הא
הוא

במ
אלו
כך

מיו
מנו
וכו
מפ
שד
יש

שנ
שז
הו

- 10) ומהיכן קורא אדם
32) מבלילה ההוא
33) ובלן מקרא אחד דרשו
33) אסתר המלכה
36) מאן דאמר כונה מה ראה אחשוורוש
שנשתמש בכלים של בית המקדש

- 40) הדברים האלה
דומינתה

וחכמים שביניהם שהתורה ולשונה
משתכחת מביניהם והתירו להם שיכתבו
הכתובים ושאר הספרים בכתב הקדש
כדי שיהא סגור וידוע ביניהם וסמכו על
מה שכתוב עת לעשות ליי הפרו תורתך
והניחו כתב עבר הנהר והוא שהיה כתוב
על שקל הקדש והוא שנאמר עם הכותים
מפני שלא היה להם כוח להבין ולשמור
שני הכתבים כמו שהיו קודם הנלות
ובשחזרו מנלות אשור והיה להם כמו חדש
קראו אותו אשורי לכך מקצת הנאונים
הורו שלא יכתוב האדם כתב שליחות
וכיוצא בה בכתיבה מרובעת אלא בכתיבה
שאינה מרובעת כל כך והוא שאומרין
שעלה עמהם מאשור כלומר על ידי עזרא
שעלה מבבל

- מהיכן קורא אדם
מבלילה ההוא נדרה
מקרא אחד דרשו
אסתר המלכה בת אביחיל
למאן דאמר את כולה קא סבר מה ראה
(את) אחשוורוש להביא כלים של בית
המקדש [ולשתמש] L. בהם על ככה
דבמנינא דיליה מלא שבעין שנין ומה
הגיע עליהם [בא שטן ודיקר ביניהן והרג
את ושת] M'. מאן דאמר מאיש יהודי
קא סבר מה ראה מרדכי להתקנות
בהמן
הדברים האלה קא סבר
משום דומינתה

Bomberg	C. C. Ms.
41) דאתרחיש	L. דאתרחיש [להו]
43) שאם תפרה בחוטי פשתן פסולה	שאם תפרה בפשתן פסולה שלשה חטי נדים כשרה
44) הקורא במגלה	הקורא בצבור במגלה
45) ומתיירא פורתא אבל מחסר' ומייתר' לית לן בה	או מיתרא פורתא אבל מיחסרא או מיתרא פורתא לית לן בה לשנסמש סימן
45) קמיה דר' יהודה	L. M. M'. קמיה דרב הונא
b'ט	
1) בין הכתובים	בין הכתובים
בין הכתובים לא יצא	[בין הכתובים לא יצא רב יוסף בר חמא הוה קארי קמיה דרב ששת במגלה הכתובה בין הכתובים אמ' ליה הרי אמרו הקורא (במקלגה) במגלה הכתובה בין הכתובים לא יצא] L. M'. הקורא והייט במחטא דמי ליה סימן אמר ר' אבא בריה דרב חייא בר אבא אמ' ר' חייא בר אבא אמ' ר' יוחנן הכתובה בין הכתובים לא יצא ומאחו לי אמוחא [לא אמרו אלא בצבור] A. A'. M. ואמ' ר' אבא בריה דר' חייא בר אבא הכי אמ' ר' חייא בר אבא אמ' ר' יוחנן שיור
הכתובה בין הכתובים לא יצא ומחו אציבור שנו	
5) ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוהנן שיוש	14) 17) ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוהנן שיוש
8) ואמר רבי חייא בר אבא	19) ואמ' ר' אבא בריה דר' חייא בר אבא
12) ואמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן מאי דכתיב ועליהם ככל הדברים אשר דבר יי	22) אמ' ר' אבא ברי דר' חייא בר אבא אמ' ר' יוחנן מאי דכת' ועליהם ככל הדברים האלה אשר דבר יי
15) למישה	25) למישה בסיני
27) הא כדאתא והא כדאתא מדקתני סיפא ר' יהודה מכשיר בקטן מבלל דרישא לאו רבי יהודה היא ודילמא	28) הא כדאיתיה והא כדאיתיה [ומי מצית מוקמת לה בר' יהודה והא מדסיפא ר' יהודה הוי רישא לאו ר' יהודה] M'. O.
	33) 33)

	Bomberg	C. C. Ms.
	כולה רבי יהודה היא מי דמי רישא לפסולה וסיפא לכשירה	[ודלמא כולה ר' יהודה היא לא דאמי רישא לסיפא רישא לפסולה סיפא להכשירה]. L. M'.
35)	אפילו לכתחילה במאי אוקימתא ברבי יהודה ובדעיבד	[אפילו לכתחילה כשר דברי ר' יהודה] במאי אוקימתא בר' יהודה [ודאי עבד אין לכתחלה לא]. M. M'. O.
38)	מני אי רב יהודה העבד	[מני לא ר' יהודה ולא ר' יוסי אי רב יהודה דאי עבד M.
40)	אלא	והא דקאתני הקורא לא ומשום דקא סבר דאי עבד אין לכתחילה לאו אלא משום דקא באעי למימר ר' יוסי אומ' לא יצא אפלו דאי עבד נמי לפיכך תאני הקורא ואלא
	ב ^a	
6)	רבי מאיר אומר	[אמר לו ר' מאיר כשהוא אומ']. L.
7)	על לבבך כרביה סבירא ליה	על לבבך הוי אומ' [כרביה סבירא ליה דאי עבד אין לכתחילה לא]. M. M'. O.
14)	מדרבי יהודה אמרו לו	מרבי יהודה וזקנים באושא אמרו לו M.
17)	חדא דקטן היית'	[חדא דקטן הייתה ואין מביאין ראייה מן הקטן O.
19)	לא מולין	ולא מולין
22)	מנלן דאמ' קרא	[מנלן דכת']. M'.
25)	ולשנות ביום	ולשנותה ביום שנ' אלהי אקרא יומם ולא תענה ולילה ולא דומיה לי
28)	דכתיב והזה הטהור על הטמא ביום השביעי	דכת' והזה הטהור על הטמא ביום השלישי וביום השביעי M.
33)	פשיטא מאי שנא	מאי שנא שומרת יום כנגד יום
33)	איצטריך	

	Bomberg	C. C. Ms.	
36)	טובל ביום האי נמי	[טביל ביומיה] M. דכת' והיה לפנות	
		ערב ירחץ במים אף היא נמי	
37)	יהיה לה	יהיה לה יהיה נדתה	
	b		
1)	ביממא היא	[ביממא היא דכתיב וספרה לה שבעת	
		M. R. [ימים]	
4)	ולחשך קרא לילה הא קיימא לן דעד צאת הכוכבים לאו לילה הוא	ולחשך קרא לילה [למשחשך ובא קראו לילה והא קיימא לן דמכי ערבא שמשא ועד צאת הכוכבים לא האוי ליליא L. M.]	
7)	חצים	וחצים	
8)	ואמר	וכתיב	
	וכי תימא משיעלה עמוד השחר לאו יממא ומכי ערבה שמשא לילי ואינהו מקדמי ומחשבי תא שמע והיה לנו	[וכי תימא אינהו דמרחפי ומקדמי ומחשבי אבל יממא כולי הואי לא] L. הואי תא שמע והיה לנו	
23)	מנלן דאמר קרא והימים	כל היום כשר לקריאת המגלה דכת' והימים M'. M']	
25)	רבי יוסי אומר	[רבי יצחק בר אבדימי אמ'] M'	
25)	ולנטילת לולב דכתיב ולקחתם לכם ביום הראשון ולתקיעת שופר דכתיב יום תרועה יהיה לכם ולמוספין	[ולתקיעת שופר דכת' יום תרועה יהיה לכם ולנטילת לולב דכת' ולקחתם לכם ביום הראשון] M'. O. ולתפילת מוספין ולמוספין דתניא דבר] L. M. O.	6) 9) 10) 12)
	דכתיב דבר יום ביומו	יום ביומו מלמד שכל היום כשר למוספין	15)
30)	דתניא נבי יום הכפורים וכפר בעדו ובעד ביתו בכפרת דברים הכתוב מדבר וכפרא ביממא הוא דכתיב ביום הזה יכפר עליהם	היום הזה י"י אלקיך מצוך לעשות [ולודוי יום הכפורים דתניא] L. M. וכפר בעדו ובעד ביתו בכפרת דברים הכת' מדבר [וכת' כי] L. ביום הזה יכפר עליכם	17) 19)
34)	היום הזה מצוך ה' אלקיך		

Bomberg

- 35) לסמיכה דכת' וסמך ושחט וכתוב
 בה מיד האשה את מנחת הקנאות
 והניף והקריב ולמליקה ולקמיצה
 ולהקטרה ולהזייה: דכתיב ביום צותו
 את בני ישראל ולהשקיית סוטה
 אתיא תורה תורה כתיב הכא ועשה
 לה הכהן את כל התורה הזאת
 וכתוב התם על פי התורה אשר יורוך
 ועל המשפט מה להלן משפט ביום
 אף כאן ביום

C. C. Ms.

לסמיכה דכת' [וסמך ושחט] M. [איתקש
 סמיכה לשחיטה] L. M. O. דכת' ולהנשה
 מיד האשה וגו' והקריב אותו וגו' כתיב
 בשוטה והניף את המנחה וכת' בעומר
 ביום הניפכם מה להלן ביום אף כאן
 ביום ועוד נאמר שכל מיני עבודה ביום
 דכת' ביום צותו את בני ישראל [להקריב
 את קרבניהם] L. M. M'. O. ביום ולא
 בלילה [לקמיצה ולהקטרה למליקה]
 L. M. O. דכת' ומלק את ראשו והקטיר
 איתקש מליקה להקטרה ובעוף כתיב
 ביום השמיני יקח לו שני תורים לקבלה
 ולהזאה דכת' ביום צותו את בני ישראל
 להשקאת שוטה L. M'. O. אתיא תורה
 תורה כת' הכא ועש' לה הכהן את כל
 התורה הז' וכת' התם על פי התורה
 אשר יורוך ועל המשפט וגו' מה משפט
 ביום אף הכא נמי ביום

אכא

- 6) דאמר מר
 9) כשר כל היום זה הכלל לאתויי
 10) וכרבי יוסי
 12) ומה אני מקיים לפני ה' תמיד
 15) ודלא
 17) אמ' ר' אלעזר בן עזריה
 19) אף כאן

- ואמ' רב
 [כשר כל היום לאיתויי] L. M.
 בר' יוסי
 ומה אני מקיים [לפני תמיד] L. M'. O.
 דלא
 ר' אלעזר בן עזריה אמ'
 אף כאן נמי

Chapter III. *)

	Bomberg	C. C. Ms.	
	בכה		35)
4)	מטפחות יקחו ספרים	O. L. M. M'. Rashi מטפחות לוקחין ספרים	39)
	אכו		2)
8)	אין בו משום קדושה ורבי מנחם בר יוסי מאי טעמיא	אין בו קדושה מאי טעמא דר' מנחם ב"ר יוסי אמ' ר' זעירה M.	2)
10)	בתעניות	בתעניות פ' לא נרסינן דבמעמדות לא היתה תפלה ברחוב אלא במעמדות בלבד	6)
14)	לא מצו מזבני ליה דהוה ליה דברים	הוויא לה דברים ולא מצו מזבני לה דברים M.	7)
17)	אי בעינא מזבנינא לה	אי בעינא מצינא M' מזבנינא לה	9)
20)	שמכרוה	M. ומכרוה	
22)	ואנהו עברוה מיתבי בבית ארץ אחותכם	ואינהו הוא דעברוה ומדידהו הוא דעברוה מותיבי ונתתי ננע צרעת בבית ארץ אחותם M.	13)
24)	אלא מקום מקדוש בלבד	אלא בית המקדש בלבד M'	17)
25)	ובתי מדרשות מטמאין אמאי הא דכרכין הו	ובתי מדרשות שבירושלים M. ומיטמאין הא התם דכרכים נינהו M.	19)
29)	לא נתחלקה ירושלים לשבטים	ירושלים לא נתחלקה לשבטים	22)
35)	ונעשה אושפיזכן לשבינה	ונעשה אושפיזכן כאן לנברה שנ' ובין כתפיו שכן L. M. M'.	26)
35)	חפף	חפף פ' לשון צעד תרג' יהי מגין עלוהי וכת' תחן להם מגנת לב	28)

*) This is the fourth chapter in our edition but the third chapter in the Ms.

Bomberg

C. C. Ms.

- 35) לא נתחלקה ירושלים לשבטים
39) ומשכא באושפיזיא

- ירושלים לא נתחלקה לשבטים
ומשכא באושפיזיא סימן טוב מחלף בראש
קטן קופת תיה M.

בכו

- 2) דבי כנישתא
6) עתיקא הוה בעי
7) ליבני וכשורי מיניה ועיילי להתם
9) לא ליסתור בי כנישתא עד רבני בי
כנישתא אחרתי התם משום
פשיעותא כי האי גוונא מאי אתא
לקמיה דרב פפא ואסר ליה לקמיה
דרב הונא ואסר ליה

- A. A'. M. דבי כנישתא בארעיא
עתיקא וחרבה והוה בעי
כשורי מיניה
לא ניסתור איניש בי כנישתא עד דיבכי
בי כנישתא כוותה M. O. הני מילי היכי
דאיכא בשיעותא אבל היכא דליכא
פשיעותא שריאו דלמא אסיר אתא
לקמיה דרב פפי O. L. אמ' ליה כי האי
גוונא מאי ואסר ליה אתא לקמיה דרב
הונא בר תחליפא L. M. O. ואסיר ליה
לאגורי ולמשכונא אסר מאי טעמא
בקדושתא קימא וקא משתמיש בקדושה
M. M'. O. ליבני דבי כנישתא נמי
לזבונניהו ולחלופניהו שרי לאוזופניהו
אסירמאי טעמא דלא איתחילא קדושתיהו
M' והני מילי

- 18) אונורה ומשכונת אסיר מאי טעמא
בקדושת' קאי ליבני נמי חלופניהו
וזבונניהו שרי אוזופניהו אסיר הני
מילי

- באורג בנד למת דחזי לאשתמושי ביה
A. Han. L. M. M'.
למאן דאמ' הזמנה מילתא היא A'.
לא הוה יהיב ליה במתנה A. A'. M.
כיון דחזאי זמנין דעיסן ליה ומנחי ספר
תורה עילוה או נמי פרסי ליה אסיפרא
אסרי תשמיש קדושה

- 17) כגון האורג בנד למת
19) למאן דאמ'
22) לא הוה יהיב ליה
26) כיון דחזינא דמותבי עילויה ספר
תורה אמינ'

- תשמיש דתשמיש הוא ושרי כיון דחזאי
זמנין M' דמותבין ספר תורה עילויה
אמינא תשמיש קדושה הוא ואסיר

- 28) תשמיש דתשמיש הוא כיון דחזינא
דעיפי לי ומנחי סיסרא עילויה
אמינ' תשמיש קדושה הוא ואסיר

מטב
ספראין
יוסיבתע
היתהויז
דבאי
ומכואין
מוראחי
אלוובח
האירו
ונעכת
חפ

וכו

ber

Bomberg	C. C. Ms.
29) האי תיבותא דאירפט מיעבדה חיבה זותרתי שרי	האי תיבותא רברתי M. דאירפט למעבד מינה תיבותא זותרתי שרי
30) כורסיא אסיר ואמ' רבא האי פריס דבלא למיעבדיה פריס' לספרי שרי לחומשין אסיר	כורסיא אסיר האי כוכסיא נמי למעבד מינה כוכסיא זוטרא שרי דרנא לכורסייא אסיר A.A'. M. האי כריסא דבלא למעבד מינה כריסא זוטא אינמא כיסותא A'.M. לספרי שרי לחומשין אסיר
30) וקמטרי	וקמטה ¹
31) בעלמא עבדי	בעלמא ² דעבידיוכאי דדונא דאמ' A.M.M.
33) והוו בעו כהני למיעל לצליי התם אתו אמרו ליה לרבא אמרו ליה דלו תיבותא אותבוה דהוה ליה	הוּוּ קא בעי למיעל כהני להתם אתו לקמיה דרבא אמ' להו זיל M. שקולו כרסיא ואחילת ³ התם דהוה ליה
35) וכל עין	וכל כלי עין
37) אי חבי לא אפשר	אמ' להואי חבי אסור L. M. M'. O.
37) אמ' מר זוטרא	אמ' מר זוטרא משמיה דרב ששת A.A'. M.
38) ואמ' רבא ספר תירה	אמ' רבא האי ספר תורה
39) תלמד	תלמיד
40) אמ' רבא מבי רבנן לבי כנישתא שרי מבי כנישתא לבי רבנן אסיר	אמ' רב פפי משמיה דרבא A. M. מבי כנישתא לבי רבנן שרי מבי רבנן לבי כנישתא אסיר A'.
41) משמיה דרבא מתני איפכא	משמיה דרבא אמ' מבי רבנן לבי כנישתא שרי מבי כנישתא לבי רבנן אסיר
41) רב אחא	רב אחא בריה דרבא L. M. M'.
5) בית המלך	ואת בית המלך זו פלטורין

(¹) מ' ארגז שמניחין בו ספר תורה תרגום ובגנזי מרומים וכן תרג' מלתתה קומטריא comp. Rashi

(²) מ' הן הנסרים המדובין לנטה ולמעלה בחומשין מ' א זבילי כגון דלוסקמי

(³) ואחיתו This ought to be read

Bomberg

C. C. Ms.

האי	6)	ואת כל בתי	ואת בתי
מינו	7)	רבי יוחנן	ואת בית הגדול פליגי ביה M. ר' יוחנן
כורו	9)	מאן דאמ' תורה	מאן דאמ' מקום שמנדלין בו תורה
מיני			L. M. M'. O.
אסי	10)	ומאן דאמ' תפילה	ומאן דאמר מקום שמנדלין בו תפילה
מינו			L. M. M'. O.
לסו	12)	שמע מינה	תסתיים M'. O.
וקמ	13)	אבל מכרו	אבל אם מכרו
בעל	14)	ביון דליכא לעלווי עילווי אחרנא	ביון דאיכא עילווי
הו	15)	אבל	אם אבל
לפ	20)	אימא סימא ולא חומשין במטפחות	אדרבא מסופא אבל חומשין במטפחות
כרו	22)	הנחה קאמ' שאני הנחה	קתני מיהא מניחין תורה על גבי תורה
ואח			M. הנחה קאמרת הנחה שאני
וכל	24)	לא ימכור אדם ספר תורה ישן	אין מוכרין ספר תורה אפלו ישן
אמ			A. A'. Han. M.
אמ	27)	כי קאמרינן כגון דכתיב ומנח לאיפרוקי מאי	אנן הכי קא מיבעיא לן כגון דכתיב ומנח לאיפרוק M.
תל	28)	דלמא שאני תלמוד שתלמוד	ודלמא שאני תלמוד תורה דאמ' מר
אמ			גדול תלמוד תורה שהתלמוד M'. O.
כני	33)	שמכרו והותירו והכי קאמ'	בשמכרו והותירו וחסורי והכי קתני
כני	35)	דהוה מסדר מתינתא... מישמיע	דהוה קא מסדר אנדתא... אמ' ליה
מי		לך מרב ששת	מי שמיע לך
שו	36)	לישיילה מקיה דשביח קמיה	לשאולה למאן דשביח לקמיה L. M. M'. O.
רב	37)	אמ' רב יוחנן משום ר' מאיר	אמ' רבא בר בר חנא אמ' ר' יוחנן
			A. A'. M.
וא		לכו	
—		אין מוכרין את של רבים	אין מוכרין משל P. רבים
	12)	שאם ירצו	אימתי שירצו A. A. Han. L. M. M'. O.
hi	7)	ורבי מאיר מעיר גדולה לעיר קטנה מעיקרא קדישא	ור' מאיר התם מעיקרא בקדושא

Bomberg

C. C. Ms.

8)	השתא נמי קדישא מרבים ליחיד ליבא קדושה	והשתא בקדושה הכא מעיקרא בקדושה והשתה לאו בקדושה
10)	האי נוונא נמי איבא ולמיחשי	האי נוונא נמי חישינן
29)	ואפלו רבנן לא קאמרי	אפלו רבנן עד כאן לא קאמרי רבנן חוין מארבה דברים M.
36)	למה לי אי הכי קדשתינהו לכולהו	אם בן קדישתינהו לכולהו
34)	למה לי אמר רב אשי שכל	מאי טעמא L. O. אמר רב אשי שכל אותן
35)	אמ' להם... פעם אחת מכרה כפה שבראשה והביא לי קידוש היום	אמ' להם שכ"ב סימן פעם אחת לא היה לי קדוש היום A. L. M. O. ומכרה כופח של ראשה
37)	רב הונא הוה אסיר ריתא וקאי קמיה דרב	רב הונא הוה אסיר דיתא בחכציה וקיים קמיה דרב חזייה דהוה אסיר דיתא
38)	מאי האי	מאי האי המיינד היבא
39)	כי איכלל רבה בריה דרב הונא	כי איכלל לרבא בריה בר הונא
39)	הוה ננא	הוה סליק ננא
40)	שמע רב ואיקפד	אתא רב יוסף M. אשכיחיה אמ' ליה L. M'. O. איקיים בך ברכתא דרב כי שמע רב איקפיד
40)	וכן למד	וכן אתי M.
41)	אמ' להן	אמ' להן סימן קפ"ו M.
42)	אמ' להן	אמ' להן קאב סימן M.
אבח		
5)	כאלו אוכל טבלים	כאלו אוכל טבלים טבלים סלקא דעתא אלא אימא כאוכל איסור טבלים
7)	וקא אמ' ר' יוחנן כל תלמוד	והא אמ' רבא רב בר חנא אמר רב יוחנן L. M'. O. P.

(1) נ"א כד ענד רבא לבריה כחילוליה

Bomberg	C. C. Ms.
8) שמברך לפניו כהן גדול עם הארץ אותו תלמיד	שמברך לפניו כהן עם הארץ אפילו כהן גדול אותו תלמיד חכם M.
10) אל תקרא ולמשנאי אלא למשנאי	אל תקרא משנאי אלא משנאי
13) על מטתי קללת חברי	קללת חברי על מטתי L. M.
15) כי הא דרב הונא רב דרי מרא אכתפיה אתא רב חנא בר חנילאי קא דרי מיניה	כי הא דרב הונא בר תנילאי הוה M. נקיט ואזיל מדה אתא רב חנן בר חנילאי קא שקיל M. O. ליה מניה
16) אמ' ליה אירגילות דדריה במאתיך דרי ולא עלתא על מטתי קללת חביוי	אמ' ליה לא אי רגילת דררית במתך נ"א לחיי שקול ולא עלתה עלי קללת חברי M. במטתי
19) דמר זוטרא	דמר זוטרא בריה דרב נחמן M. O. P.
20) שרי ליה	שרי ליה ומחיל ליה L. O. P.
21) איוב וותרן בממוניה הוה שחי' מני' פרוט' לחנוני מממוניה	איוב וותרן היה שהיה מניה פרוטה
24) נוואזי	נוואזי
26) אמר לו מימי	כי אתא אמ' ליה סימן מע"ר מימי
27) כי הוה מזמנו ליה לא הוה אזיל אמ' להו לא ניחא לכו דאחיה דכתיב שונא מתנות יחיה רבי זירא כי הוה משדרי מבי נשיאה לא הוה שקיל כי מזמני ליה אזיל אמר אתייקורי דמתייקרי בי ולא עמדתי על מדותי	כי הוה מזמני ליה הוה אזיל אמ' לא שבקין אחיי שני' שונא מתנות יחיה לא עמדתי על מדותי
30) שעובר על פשע	עובר על פשע וותרן בממוני הייתי
31) דאמ' רבי יוחנן	דאמ' ר' יוחנן משום שמעון בן יוחאי L. M. P.
34) קילל את שרה ונתקיים בורעה	קילל את שרה ואע"פ שלא נתקיים בה נתקיים בורעה
34) כסות עינים אל תקרא כסות אלא כסיית עינים	כסות עינים ונ' וכת' ויהי כי זקן יצחק ותכהין עיניו מראות ונ'

Bomberg

C. C. Ms.

36)	אבות בר' איהי	M. אבו בר איהי
37)	ר' זעירא	ר' זעירא ואמרי לה את ר' אדה בר אהבה
38)	בפני מי שגדול ממנו	בפני מי שגדול ממני בחורה
40)	לתוכו	L. M'. O. בתוכו
42)	את מקדשיכם קדושהן אף כשהן שוממין	את מקדשיכם אע"פ שהן שוממין בקדושתן הן עומדין אף כשהן שוממין. A'.
42)	בתי כנסיות	A. A'. L. בתי כנסיות ובתי מדרשות
בכח		
2)	ואין מספדין בהן הספד של יחיד	
5)	אימתי	בר"א
8)	ומכבדין	מכבדין
9)	אימתי	בר"א
	ומאי ניהו חשבונות	מאי קלות ראש אמר רב ששת. M. חשבונות
15)	מלינין סלקא דעתך לא סניא דלאו הכי אלא לסוף שילינו בו מת מצוה	כי קאמ' הכי קאמ' סוף שמלינין בו את מת מצוה
18)	דאמ' ר' יהושע בן לוי	כר' יהושע בן לוי דאמ' ר' יהושע בן לוי מאי
21)	בר מתנה	L. O. בר אבה
21)	ושאלי שאילתא	וקא שאילי שמעתא
21)	למיקרי	למיעל למיקרא
	ואי תנא הוא לימא מתניתא	אי תנא הוא ליבא הלכתא
	ואי לא לימא לי ליצוקא אימא לי פסוקיד אי נמי	ואי לאו בר הכי A. A'. הוא לימא ליה ליצוקא רבי רב
	נישהי פורתא וניקו'	אימא לי פסוקד אי נמי לישתי פורתא וניקום
30)	אמ' אי משום יקרא דידי אי משום יקרא דידי דמיתא אהו כולי עלמא	אמ' משום יקרא דידי ויקרא דידיה מיחא. O. אהו כולי עלמא
31)	ריש לקיש ספדיה להווא צורבא מדרבנן דשכיח בארעא דישראל דתי הילכתא בעשרים ובארבע שורתא	ריש לקיש נח נפשה דהווא מדרבנן דהוה תני תאני הלכתא ספדיה בתליסר שורתא

Bomberg

C. C. Ms.

אב	32)	ויי חסדא	ויי חסדה לה L.
ר'	34)	אמ' היכי ניספדיה	אמ' להו היכי ליספדיה
בפ	34)	דמלי סיפרי דחסר	דמלייא ספירי O.
בח	35)	תנא ריש לקיש	אמ' 'A. M. ר' לקיש A.
או	36)	כתורה של תורה	
הן	37)	כי הא דריש לקיש	ריש לקיש L. M. O.
בר	39)	אמ' ליה קרינא תנית חנינא	אמ' ליה קרינא אמ' ליה O. תנית אמ' ליה
	40)	במיא	למיא
בו	40)	דאשמעי' למר אי הכי	לאשמעי' ליה למר אמ' ליה M. O. אי הכי
מו		אבט	
בו	5)	כל צורכו	כדי צורכו
מו	5)	כל צורכו	כדי צורכו
כי	10)	דחייצי	דחייצי
ט	10)	רב ששת אמ' כנתינתה	רב ששת ואיתימא רב אמי ואיתימא ר' יוחנן M. O. כנתינתא
כו			
לו	12)	הני מילי	והני מילי
בו	14)	בוא וראה כמה	
וק	19)	שלחתי בבלה	שלחתי בבלה גלו לעילם שכינה עמהם שנ' ושמתי כסאי בעילם L. M. O.
לו			
א	23)	בבבל היכא	בבבל היכא שריא שכינא
וא	23)	ובבי כנישתא	או בבי כנישתא
ל	23)	דשף ויחיב	דשף יחיב פ' וסיעתו גלותי יכניה כדאת ולנהרדעא בנות מן כנישתא וייסחא באבנים ועפר דאיתואו בהדיאו מבית המקדש והווי קרן ליה רצו עבר' את אבניה וקרן ליה שף יחיב כלומ' שנסע המקדש וישב כאן וחיתה שכינה עמהן
א			Comp. Rashi ad. loc.

⁽¹⁾ ש' שמחיצה האנשים משער האבל עדי בית הקברות מקום בו את המת

	Bomberg	C. C. Ms.	
24)	אלא	אלא אימא	
24)	אלא	אלא אימא	
24)	ומצלינא התם	M. O. P. מצלינא בהוה	
24)	אבוה דשמואל היה יתיב	אבוה דשמואל ולו (all Commentaries) הוה יתבי	
25)	קל ריגשא ולא נפק	קל ריגשא קמו נפקו רב ששת הוה בבי כנשתא דשף יתיב בנהרדעא אתאי שכינה שמע ריגא ולא נפיק	
26)	אמר להו שבקוהו	שבקוהו	10
26)	אמ' ר' יצחק	אמ' רב שמואל בר רב יצחק	13
28)	מריש הואי נדיסנא בבית ומצלינה	מריש הוה מצלינא באושפיזא	
	בבי בנישתא		15
29)	שבכל		
30)	שלא באו אללא לפי שעה ללמוד תורה	L. O. שלא באו ללמוד תורה אללא לפי שעה	16
33)	אצל סיני כתיב הכא נבנונים וכתיב התם או נבן דק אמ' רב אשי שמע מינה האי מאן דיהיר בעל מום הוא	אצל סיני ומאי משמע דהאו נבנונים לישנא דטומא הוא דכת' נבן דק	18 19
34)	מאי כשמה	מאי קפנדריא כשמה אמ' רב חנן בר אדה ואיתימא רב טמה בריה דרב מאי	25 26
35)	אמ' רב נחמן בר יצחק הנכנס	אמ' רב נחמן אמ' ראבא בר אבוה הנכנס לביית הכנסית L. O.	27 28 29
36)	ואמ' רבי חלבו	אמ' רב חלבו	
38)	ואוכל	ומאכיל	
38)	כי תנן	אמ' אביי M. כי תנן	
40)	כבוד מתים אהייא אילימא אסיפא כיון ששרפן	L. O. כבוד של מתים וכי שורפין	31)
40)	אלא ארישא	אמ' רב ששת ארישא	32) 36)
41)	לשבת אחרת	L. M. M'. O. שבת הבאה	38)
43)	בחנוכה ובפרורים	A. A.' L. M. M'. O. ולחנוכה ולפרורים	40)

Bomberg

C. C. Ms.

בכט		
1)	ר' טבי יאשיה	רב טבי אמ' ר' יאשיה
6)	באחד באדר	מראש ירחא דאדר
6)	כמאן דלא כרבנן	נימא מתניתין דלאו כרבנן
7)	דתני' שואלין בהלכות הפסח קודם לפסח ל' יום ר' שמעון בן גמליאל אומר שתי שבתות	
10)	וקריגין	וקריגין קורין פרשת שקלים
13)	אין טעמא מאי כדרבי טבי בשלמא כדרב טבי	אין כדרב טובי דאמ' זאת עולת חדש בחדשו התם דכת' איכא דאמרי בשלמא כדר' טבי אמ' ר' יאשיה
15)	לאדני' כתיב כדתני רב יוסף	לאדנים הוא דכתיב אין דהא תאני רב יוסף
16)	לבדק הבית	לבדק הבית איכא דאמרי L. M. O.
18)	וחד	וחד קרי M.
19)	כולהו	כולהו קרו
25)	מי דמי דמי כדרבי טבי	מאי דאמר אין כר' טבי אמ' רב אשיה
26)	היינו דמתרמי בההוא זימנ'	היינו דמתרמי כי האי גונא
27)	בההיא זימנ'	האי גונא
28)	דמסקי לאוריתא	מתרמי להו דמסקי אוריתא
29)	אחד בעניינו של יום ואחד בשל ראש חדש	קורין בכיתשא ומפטירין ביהודיע הכהן ואף ר' יצחק נפחא סבר לה להא דשמואל דאמ' ר' יצחק נפחא M. O. ... אחד בעניינו של יום ואחד בעניינו של ראש חדש
31)	דאי איתמר בהא בהא קאמר רבי יצחק אבל בהך כרב סבירא לי דאמ'	דאי אשמעינן הך הוה אמינא בהא כרב סבירא ליה
32)	קא משמע לן ולימא הא ולא בעיא הך	ולקמעינן הא ולא מיבעיא הך
36)	דרב דימי	דר' אבדימי דמן חיפא
38)	וראש חדש	אלא ראש חדש
40)	אמ' אביי	אמ' ליה אביי

Bomberg

C. C. Ms.

	ל ^a		
4)	חינה לפניה ולאחריה	בשלמא לפניה משכחת לה אלא לאחריה	
12)	סוף סוף	כיון דסוף	M. L.
24)	אמ' רב פפא	אמ' לך שמואל	
29)	אמ' רבי חייא בר אבא אמ' רבי	אמ' ר' אבא אמ' ר' חייא בר אשי אמ'	
	אבא אמ' רב	רב	comp. Rashbo
35)	ולא פליגי הא	אמ' רב פפא לא פליגי	
	ל ^b		
3)	רבי ירמיה אמ' לסדר הפטרת הוא	אמ' ר' אבון כוותיה דר' אמי	
	חוזר אמ' אבוי כוותיה דרבי אמי		
6)	מי איכא	מאי איכא דפסיק דחולא ואמ' לתענית	
		ולמעמדות	O.
7)	ובמנחתא בתעניתא	ולמנחתא דתעניתא אמ' רב ששת בריה	
		דרב אידי M. O. הא דלא עבדינן הכא	
8)	היכי עבדינן	והשתא דלא עבדינן כנופיא מצפרא היכי	
		עבדינן	
11)	ואיפ' אנא	ואימא איפכא	
	לא ^a		
6)	מועדו	מועדות שבתורת L. M. כהנים	
8)	יומא קמא בפסח גלגל	יומא קמא מפטירין בפסח גלגל	
10)	מע"פ סימן	סימן אש"ט	
17)	במרכבה	ביחזקאל במרכבה	
21)	למחר	יומא תנינא	
26)	וכתיב בתריה	וסמיך ליה	
33)	ויעמוד שלמה	ויעמד שלמה ואיכא דאמרי ויהי אחרי	
		משה ה' M. comp. also Tosafot ad. loc.	
33)	אמ' רב הונה אמ' רב שבת שחל	אמ' ר' נחמן בר אבא שבתא דחולא	
	להיות בחולו של מועד בין בפסח	דמועדא בין בניסן בין בתשרי A. A.	
	ובין בסוכות	L. M'. O.	
34)	ראה את	ראה אתה שיש שם מצות שבת ורגלים	

Bomberg

C. C. Ms.

		וחולו של מועד דכת' את חג המצות תשמור ולמדו מכאן איסור מלאכה בחולו של מועד
35)	ובסוכות ביום בא נוג	בתשרי מפטירין ביום בוא נוג ואין לך שבת בחולו של פסח אלא בשחל להיות בשלישי או בחמישי הולכך חל להיות באחד בשבת או בשלישי בשבת או בשבעת פרשיות נתקנן על הסדר חל להיות בחמישי מקדימין וקורין ראה אתה אומר אלי בשבת הא כיצד בחמישי משך בששי תורה בשבת פסל באחד בשבת במדברא בשני בשבת קדש בשלישי בשבת בכספא ברביעי בשבת שלח בחמישי בשבת בוכרא אבל אמר ר' אפרים וכן נמצא בתשובת ר' יהודה הנניד שקורין באחד בשבת קודש בשני בשבת כספא בשלישי בשבת במדברא וראה שהראשון נכון ויהיה הסימן כזה משך תורה פסל במדברא קדש. בכספא שלח בוכרא אבל הסימן השני כך משך תורה פסל דקדשא כספא במדברא שלח בוכרא יש כאן היפוך שאינו נכון והראשון נכון ביותר
39)	אמ' רב הונה	אמ' רב הונה בריה דרב שמואל בר בר שילת משמיה דרב
	בלא	
3)	אמ' הקדוש ברוך הוא	אמ' ר' אלעזר L. M. O. אמ' הקדוש ברוך הוא
12)	אמ' רב אמי	אמ' ר' יעקב בר אחא אמ' ר' אסי
15)	וארץ לא שמתי	וארץ לא שמתי מאי מעמדות כדתנן אנשי מעמדות נכנסין ויושבין ארבע תעניות בשבת בשני בשלישי ברביעי

Bomberg

C. C. Ms.

		ובחמישי בשני על יורדי הים בשלישי על הולכי מדברות ברביעי מפני אסכרא שלא תיפול. בתינוקות בחמישי מפני עברות ומניקות עברות שלא יפילו מניקות שינמלו את בניהם	
29)	מאי טעמא	מאי טעמא אמ' אבאי A' ואי תימא ריש לקיש	23)
29)	הוה קרי וקא מנמגם	הוה קאים מנמגם וקורא	30)
29)	אמ' לו אכנפשיך	אמ' ליה בני פתח פיך והאר דבריך לא שנו	34) 35)
30)	פוסק	פוסק מאי טעמא הללו בלשון רבים אמורות	37)
33)	שבישנה תורה	שבמשנה תורה קודם ראש השנה	3)
34)	אמו עצרת ראש השנה היא	קודם עצרת. M. מאי עצרת ראש השנה היא	6)
34)	ראש השנה היא	ראש השנה לאילן	9)
35)	זקנים סתור וילדים בנה סתור	נערים. M. בנה וזקנים סתור	17)
36)	וסימן	וראיה M. O.	18)
37)	במנחה	מקום שמפסיקין בשבת במנחה	
40)	אמ' ר' זירא	אמ' ר' זירא אמ' ר' מתנה אמ' שמואל M. L. O.	22) 23)
	אלב		
14)	על התפר	על התפר תניא נמי הכי הגולל ספר תורה L. M. O.	26)
		יעמידנו על התפר אמרי לה משום חי לא ואמרי לה כדי שלא יקרע	27) 27)
22)	קיבל שכר	נותנין לו L. M. O. שכר	29)
27)	הין הין	אין אין	
28)	אמ' ר' יוחנן כל הקורא	ואמ' ר' יוחנן הקורא	
31)	מתקף אביו	רב משרשיה L. M. O.	
32)	אלא כדרב משרשיה ערום סלקא דעתך	אלא אמ' רב משרשיה M. נקבר ערום סלקא דעתא	31)

Chapter IV.

	Bomberg	C. C. Ms.
	אכא	
ר"י	23) בשבת	ובשבת
הו	30) בתורה	בספר תורה
או	34) נמליאל	נמליאל הזקן
ל	35) נמליאל	נמליאל הזקן
פו	37) אין ישיבה	אין לש' ישיבה
א	בכא	
ש	3) ובנביא	ובנביא אפלו
ק	6) ועשרה מתרגמינן	
ד	9) מצוה	חובה מצוה
נ	17) מקטרויא	מקטרוסיא
ו	18) לאחריה מאי מברך ברוך אתה ה'	לאחריה באתרי דנהיני מאי מברך אמ'
י	אלהינו מלך העולם האל הרב ארב	ר' יוחנן האל הרב את ריבנו
ז	את ריבנו	
	22) הנפרע	הנפרע לעמו
	23) ברוך אתה ה' הנפרע לישראל מכל	
	צריהם האל המושיע	
	26) רב שימי	רב שימין מבירתא דשיחורי
	27) מן המנין	מן המניין והאחרון קורא ארבעה
	27) הני עשרה	הני עשרה פסוקין כנגד מי שפ"ן סימן
	29) רבי לוי אמר כנגד עשרה הלולין	
	שאמר דוד בספר תילים	
	והי ננהי ויאמר דבראשית	והי נינהי אי נימא ויאמר ויאמר דיש
	31) שני שקרא ד' משובח שלישי שקר'	בבראשית
	ד' משובח	

	Bomberg	C. C. Ms.
32)	כתוב עליהן א' ב' ג'	כתוב עליהן אלף בית נימל ותינא אמ' ר' יוסי למה כתוב עליהן אלף בית נימל
33)	ראשון	קרבן ראשון
35)	ארבע משובח	ארבע משובח מאי טעמא
37)	מברך לאחריה	מברך לאחריה האמצעי לא לפנייה ולא לאחריה
37)	דכולהו מברכי	מברכי כולהו
a		
2)	פשו להו חרי	פשו להו חרי ואין משיירין בפרשה פחות משלשה
	ויהי רקיע	ויהי רקיע פרשה גדולה קורין אותה בשנים קטנה קורין אותה ביחיד
12)	פסקינן ליה	פסקינן ליה ומי פסקינן
24)	דולג נדלוג ולמאן דאמר פוסק נפסק	פוסק ניפסק ולמאן דאמ' דולג לדלוג
25)	דאפשר בהכי	משום דאית ליה רווחא לקמיה
31)	דמנחי ספר תורה	דלא גזרא משום יוצאין אתחולי נמי לא גזרה
33)	שייל	משאיל
35)	דאיכא קרבן מוסף	הוא דאית ליה ארבעה דאיכא קרבן מוסף
36)	מוסף תפלה	מוסף תפילה ומאי ניהי תפילת נעילה
36)	חמשה	שלשה
38)	ולא בירך נפול כולי כולי אאלפיהו ורב לא נפל על אפיה מכדי רב בישראל	ולא בירך מיכדי רב לא כהון הוא ולאו לוי הוא
42)	ורב הוא דעבד ליה כביד	ורב כבוד בעלמא הוא קא עביד ליה
42)	לא עביד ליה	לא עביד ליה כבוד
42)	דאי סלקא דעתך בישראל קרא לפנייה	כי סלקא דעתא רב בישראל קרא כי פתח לפנייה
43)	לאחריה נמי לברוך שאני היבא דיתבי רב דמיעל עיילי	לאחריה נמי אמאי לא מברך שאני התם בדוכתא דאית ביה רב מיעל עילי

Bomberg

C. C. Ms.

	בכב		
	6)	לא תנן	לא תנינא
	6)	כל יום שיש בו מוסף	כל שיש בו קרבן מוסף
	7)	קורין ארבעא	קוראין ארבעה זה כלל
	9)	תנא קמא	כתנא קמא
	13)	ואלא	ואילא
	13)	לא לאחויי ראש חודש ומועד הא בהדיא קתני לה בראש חדשים ומועד קורין ארבעה	לאו לאיתויי תענית עבור לא לאיתויי ראש חדש ומועד בחדש קא תאני ליה
	16)	יהיב דלא תימא יום טוב וחולו של מועד כי הדרי נינהו	יהבת בה דאי לא תימא הכי שבת טעמא מאי משום דאיכא קרבן מוסף הכא נמי איכא מוסף תפלה
	21)	ביום הכיפורים דענוש כרת ששה	דיום הכפורים דכרת ששה
	27)	ותניא	דתניא
	31)	מאי איריא	מאי איריא דרב דלא נפל על אפיה
	33)	איבעיא	איבעית
	33)	ורגלים הוה עביר	ורגלים לא עביר
	41)	רב חייא בר אבין	רב חונא בריה דרב הונא
	41)	ורבא דמצלו	ורבא דכי נפל על אפיהו דמצלו
		בכג	
	16)	ביום הכפורים מטהרין לבוא ומאחרין לצאת	תלתא הומשא
		שלישה ארבעה	אביי לרב יוסף
	25)	אביי עד האידנא	לא תקרא בתורה בצבור
	32)	לא תקרא בתורה	אין עולה מן המנין
	36)	למינינא לא סליק	ואחד פסוקים שלישה לכל אחד ואחד כנגד
	37)	ואחד פסוקין כנגד	עשרין
	37)	עשרין	דמשום כבוד תורה הוא דקרא
	38)	דמשום כנגד תורה הוא	

כתו
ר'
קרב
ארו
מבו
לא
מב
פש
מש
ויה
קט
פס
פוי
מש
דל
לא
מי
הו
מו
ש
ול
לו
ור
לו
כי
פ
לו
בו

Bomberg

C. C. Ms.

בכנ			
1)	רבא	רב יוסף	16)
1)	והרי עולותיכם סופו	והרי עולותיכם סופו על זבחים	19)
4)	שמואל בר אבא	שמן בר חייא	32)
19)	רבי חייא	רבנאי אחוה דרבי חייא בר אבא קמיה דר' חייא	37)
24)	ומושב	ומושב ונ' מאי טעמא פ' שנושאין למת לקברו היו יושבין ועמהן שבע פעמים לכבוד והרועה לספור יספור והכי תניא במסכת ברכות אין פותחין משבעה מעמדות ומושבות עמדו יקים, עמדו שבו יקירים שבול	3)
28)	מאי ברכת אבלים דאמר רבי יצחק אמר רבי יוחנן ברכת אבלים בעשרה ואין אבלים מן המניין ברכת חתנים בעשרה והחתנים מן המניין	אמ' ר' נחמן אמ' לי רב הונה תנא מנין לברכת חתנים בעשרה שנ' ויקח-בעז עשרה אנשים ותניא אידך ברכת אבלים בעשרה מאי ברכת אבלים ברכת רחבה היא דאמ' ר' יצחק אמ' ר' יוחנן ברכת חתנים בעשרת וחתנים מן המניין ברכת אבלים בעשרה ואין אבלים מן המניין	4)
38)	כיון	מאי טעמא	6)
33)	והקרקעוה	ובקרקעות	7
35)	חד לגופיה וחד למעוטי	דל חד לגופיה	9
36)	אלא לרבות תשעה	אלא לרבות דאפלו תשעה	9
36)	ואימא	מתקיף ליה רב הונה בריה דרב נתן ואימא ר' אסי	16
37)	רבי אבהו	דאמ' מר כל האומר	25
38)	דתניא האומר		28
	בכד		38
1)	הין	ואם היה	
4)	תני	הני	
5)	ולא יקרא למתורגמן יותר מפסוק אחד ובנביא שלשה פסוקים		

Bomberg

C. C. Ms.

16)	אמר אביי	אלא אמ' אביי
19)	ותניא אידך אין מדלנין	תניא אידך מדלנין בתורה בעין אתר ובנביא בשני ענינות כאן וכאן בכדי שלא יפסיק המתרגמן ואין מדלנין
32)	משום דאתי לאינצויי	משום אינצויי
37)	אי אמרת משום נצויי קטן בר ניצויי הוא אלא מאי משום כבוד קטון בר כבוד הוא אלא איכא	מאן דאמ' משום כבוד קטן בר כבוד הוא מאן דאמ' משום אינצויי קטן בר אינצויי הוא אין כבוד אביו
	טכד	
3)	אינו פורם	לא יפרום
4)	מאי טעמא לא	מאי טעמא לא מיבעיא לך
6)	פורם	פורש פ' לשון ברכה כלומר מברך על קריאת קרית שמע יתרג' כי הוא יברך הזבח הרי הוא יפרום על מזוניה
7)	הרבה	והלא הרבה
9)	באבנתא	בכוונא
9)	והא קא מיכוין וידע הכא משום הנאה	הכא משום הנאה
16)	מהלך	מהלך בדרך
25)	חפני ובשני	חפני ובשני פ' שם עירוב בארץ ישראל
28)	מן הדוכן	מן הדוכן מאי טעמא
38)	ציפן	ציפה
	טכה	
5)	בארמיותא	בארמיותא פ' בארמיותא לא תתן באומא ידעוה מורעד שמעבירים זרעם למולך כנון ארמיים שאתה גורם להעביר זרעם למולך ומכלל דבריו משמע ששאר האומות שאין מעברין מורעם למולך מותר לפיכך משתקין אותו בניזפה
6)	דמיחוי	משתקין אותו משום דמיחוי
8)	על הטוב אין ועל הרע לא	על הטובה ואינו משמע על הרע

Bomberg	C. C. Ms.
20) סיימתינהו לשבחיה דמרך השתה הני תלתא אי לאו	אמרתנהו כולהו אנן תלתא דאמרינן להו אי לאו
22) ותקנינהו אנן לא אמרינן להו	ותקנינהו בתפלה אנן לא הוה יכלינן למימרינהו
22) לאדם שהיו לו	משל למלך בשחרם שיש לו
25) מכלל	אטו
32) בעריות	בעריות פ' הקורא העות אביו וערות עמו
36) ברכת כהנים מעשה דוד ואמנין נקראין ולא נקראין	ברכת כהנים נקראין ולא מיתרגמין מעשה דוד ואמנון לא נקראין ולא
בכה	
7) כל שכן דניח להו	כי היכי דתהוי להו
8) דניחה להו דהוה להו כפרה	כי היכי דתהוי להו כפרה
8) קללות וברכות	ברכות וקללות
10) דילמא פיינא דעתייהו דציבורא	משום יקרא דצבורא קא משמע לן
14) מעשה פילגש בנבע'	מעשי אבשלום בפילגשי אביו נקרא ומיתרגם פשיטא מהו דתימא ליחוש ליקרא דדוד קא משמע לן מעשה פלגש בנבעא
16) פשיט' לאפוקי מרדכי אליעזר דתניא מעשה באדם אחד שהיה קורא למעלה מרבי אלעזר	מעשה באחד שקרא לפני ר' אליעזר
18) עד שאתה	צא והודע תועיבות שלא ימך עד שאתה
20) ומעשה	תנו רבנן מעשה
21) ויהי ישראל ואמר לו למתורגמן הפסק אל תתרגם	ויהי ישראל ויהיו בני יעקב שנים עשר ואמ' למתורגמן אל תתרגם
22) ולא מתרגם איזהו	ולא מיתרגם משום יקרא ד'
23) עד וירא משה	עד וירא משה ועוד פסוק אחרון וינף י"י את העם
25) משום ישא	משום ישא ואלו לא נקראין ולא מיתרגמין
27) הריוני דביונים	תורי יונים פ' זב מן היונים ותרג' כי זיב ארי ידוב
28) לאכול את חוריהם ולשתות את מימי שניהם לאכול את צואתם ולשתות	לאכול את חוריהם לאכול את צואתם ולשתות את שניהם
33) שרי לשבוחיה ומן דשבחיה	

הדרן עלך הקורא את המגלה ומליק לא מסכתא שושר"ש כגל"ט
שכ"ט ואמן ואמן בסייעתא דישמיא אמן ואמן.